

**JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V
BRNĚ**

**Divadelní fakulta
Ateliér Divadla a výchovy
Studijní obor Dramatická výchova**

Spolek třeboňského loutkového divadla

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor práce: Klára Lidinská

Vedoucí práce: Mgr. Magdaléna Lípová

Oponent práce: MgA. Radka Macková

BRNO 2019

Bibliografický záznam

LIDINSKÁ, Klára. *Spolek třeboňského loutkového divadla [The Association of Třeboň Puppet]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Divadelní fakulta, Ateliér divadla a výchovy, 2019. 58 s. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Magdaléna Lípová.

Anotace

V mé bakalářské práci mapuji téměř stoletou historii a současné fungování amatérského loutkového souboru s názvem *Spolek třeboňského loutkového divadla*. Hlavním cílem je dát čtenáři k dispozici ucelenou práci, ve které si může přečíst celkový příběh Spolku třeboňského loutkového divadla od prvopočátku až doposud.

Annotacion

In my bachelor thesis, I map almost a century of history and the current functioning of the amateur puppet ensemble called *Spolek třeboňského loutkového divadla* (in English: *The Association of Třeboň Puppet Theater*). The main goal is to provide the reader with a comprehensive writing which depicts the overall story of the Spolek třeboňského loutkového divadla from the very beginning to the present day.

Klíčová slova

loutkové divadlo, amatérské divadlo, divadelní přehlídky amatérského divadla, principál, časopis Loutkář, loutky

Key words

puppet theatre, amateur theatre, theatre shows of amateur theatre, principal, magazine Puppeteer, puppets

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Knihovně JAMU a používána ke studijním účelům.

V Brně, dne 23. května 2019

Klára Lidinská

Poděkování

Je na místě projevít velké děkuji Ing. Augustinu Kotilovi za jeho čas, ochotu a informace. Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce Mgr. Magdě Lípové za vedení a za příjemné konzultace. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, příteli a mé spolužačce Terezii Čermákové za jejich neustálou motivační podporu a za pomoc při psaní mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Stručný úvod do historie amatérského loutkového divadla v Čechách	8
1. 1 Stručný přehled amatérských loutkových souborů v Čechách	9
1. 2 Loutkové amatérské divadlo v jižních Čechách.....	10
2 Historie Spolku třeboňského loutkového divadla	12
2. 1 Od vzniku souboru do 2. světové války	12
2. 2 Loutkové divadlo v Třeboni v období 2. světové války	15
2. 3 Loutkové divadlo v Třeboni a jeho tvorba za principála Zdeňka Endrise.....	16
2. 4 Tvorba Loutkového divadla v Třeboni po roce 1984, soubor PEKUF	18
2. 5 Loutkové divadlo za principála Miroslava Zelenky (1976-2002)	22
2. 5. 1 Zrekonstruovaný divadelní prostor v klášteře	23
2. 5. 2 Repertoár loutkového divadla v Třeboni za principála Miroslava Zelenky	25
2. 5. 3 Loutkové divadlo v Třeboni po smrti principála Miroslava Zelenky.....	28
2. 6 Loutkové divadlo v Třeboni za Ing. Augustina Kotila, Divadlo bez divadla	30
2. 6. 1 Nový divadelní prostor pro Spolek třeboňského loutkového divadla.....	35
3 Současný Spolek třeboňského loutkového divadla.....	37
3.1 Repertoár	39
3. 1. 1 Inscenace O perníkové chaloupce.....	39
3. 1. 2 Sněhová královna	44
3. 1. 3 O pejskovi a kočičce	47
3. 2 Doprovodné aktivity k inscenacím	50
3. 3 Zkoušky a inscenační proces	50
3. 4 Další činnosti a akce Spolku třeboňského loutkového divadla	50
3. 4. 1 Pohádková Třeboň	51
Závěr	53
Použité zdroje	54
Použitá literatura	54
Elektronické zdroje	54
Rozhovory	55
Seznam obrázků	56
Seznam příloh	58

Úvod

Chtěla jsem, aby tématem mé bakalářské práce bylo něco, k čemu mám osobní vztah. Něco, co mě nepřestane bavit po prvním měsíci psaní. Něco, co by zajímalo nejenom mě, ale i lidi, kteří se pohybují v mém oboru, ale i mimo něj. A proto jsem zvolila Spolek třeboňského loutkového divadla, kde jsem jako bývalá členka získala spoustu zkušeností, co se loutkového divadla týče, ale i v tom, jak se společně tvoří inscenace.

Věděla jsem, že soubor má dlouholetou tradici, ale až po konzultaci s principálem Ing. Augustinem Kotilem jsem se dozvěděla, jak moc je historie soboru bohatá. Tento soubor je specifický obzvlášť svou tvorbou. Od vzniku soubor používal hlavně klasické marionety na dlouhých nitích, na kterých stavěl svůj repertoár. Loutkové divadlo v Třeboni se ctí drží tuto tradici a nadále obnovuje staré divadelní inscenace a stále tím dětské diváky baví. Na druhou stranu se soubor snaží držet tempo s novými divadelními principy loutkového divadla, nebojí se experimentů a snaží se nestagnovat. A proto mě láká zabývat se celkovým vývojem tvorby a fungování Spolku třeboňského loutkového divadla jako takového. Bohužel mnohé informace nejsou ani dohledatelné, protože nebyly nijak dokumentovány a zůstaly pouze v pamětech těch, kteří v divadle působí skoro celý život.

První kapitolu jsem věnovala stručnému úvodu do historie amatérského loutkového divadla. Následně jsem se zaměřila na stručný přehled historie amatérského loutkového divadla v oblasti jižních Čech, odkud je právě již zmíněný Spolek třeboňského loutkového divadla.

V hlavní části mé práce mapuji historii Spolku třeboňského loutkového divadla od úplného počátku přes celé 20. století až doposud. Od osobností přes divadelní prostory až po vytvořené inscenace. Jelikož o tomto tématu není dostatek přístupných zdrojů, budu vycházet převážně ze tří hlavních – *Databáze českého amatérského divadla*, *časopis Loutkář* a knižní publikace *600 let města Třeboně*. Dále pak budu vycházet z rozhovoru s bývalou členkou souboru Mgr. Annou Kohoutovou a současným principálem Ing. Augustinem Kotilem.

V posledních kapitolách se věnuji současnému fungování Spolku třeboňského loutkového divadla pod vedením principála Ing. Augustina Kotila a také se zaměřuji

na jejich současnou tvorbu. V poslední kapitole budu také zjišťovat, do jaké míry divadlo pokračuje v tradičních šlépějích souboru a do jaké míry se od nich odlišuje.

V mé práci bych také chtěla shrnout celkovou tvorbu a repertoár za necelých sto let fungování. Chci, aby se čtenář dozvěděl, jak vlastně soubor fungoval a funguje, jak vznikají nové inscenace, s jakými loutkami hráli a hrají, chci přiblížit úkoly herců, techniků a hlavně samotného principála.

Za dva roky bude loutkové divadlo v Třeboni slavit sté výročí svého založení a jsem přesvědčena, že i o takovém malém amatérském souboru na jihu Čech stojí za to napsat práci a dát tak možnost ostatním, ale i novým členům a příznivcům souboru, aby se o něm dozvěděli co nejvíce.

1 Stručný úvod do historie amatérského loutkového divadla v Čechách

„Amatéri tvoří největší loutkářskou obec, produkují nejvíce inscenací a v součtu i nejvíce představení, takže právě s nimi se nejčastěji setkávají dětští i dospělí diváci. Nezátížení nutností komerčního provozu přináší mnozí z nich podněty a inspirace na profesionální scéně ne až tak běžné; to, že se v jiných případech na jejich produkce nedá koukat, je od profesionálů zas až tolik neliší.“¹

Období rozmachu amatérského loutkového divadla, přezdívané jako loutkářská renesance, vypuklo na konci 19. století a trvalo až do konce 1. světové války. V tomto období se vydávalo velké množství loutkových her a tištěných dekorací. Uvedu příklady významných časových mezníků. V roce 1911 založil Jindřich Veselý Český svaz přátel loutkového divadla. O rok později, tedy v roce 1912, vychází první číslo časopisu Český loutkář. Dalším důležitým mezníkem je rok 1929, kdy byla založena UNIMA, tj. mezinárodní organizace loutkářů. Do druhé světové války působilo v republice více než tři tisíce aktivních amatérských souborů. Po pádu komunistického režimu se lidem rozšířilo spektrum aktivit, kterými vyplňovali svůj volný čas. Zájem o loutkové divadlo začal pomalu ale jistě opadat. Dalším faktorem byly i podmínky pro práci souborů, tj. možnosti zkoušení, skladování výpravy a finanční podmínky.

Tato skutečnost je zřejmá také na postupném snižování počtu aktivních loutkových souborů. V roce 1959 jich působilo 2 493, tento počet se výrazně snížil v roce 1977 jen na pouhých 410 souborů. Kvůli omezení okresních a krajských přehlídek už nebylo možné mít přesný přehled o tom, kolik souborů je v daném kraji, protože postupem času soubory nebyly evidovány. Jsou známy pouze soubory, které se pravidelně účastní přehlídek nebo udržují kontakt s pořadateli, porotci nebo lektory na těchto akcích.²

¹Richter, Luděk. *Mapování amatérských krajů – I (PRAHA)*. Loutkář. 2012, 1/2012, ISSN 1211–4065, s. 38-41.

² Tamtéž.

1.1 Stručný přehled amatérských loutkových souborů v Čechách

K nejstarším a stále hrajícím amatérským loutkovým souborům patří **soubor Jiskra**, který začal se svojí aktivitou už v roce 1913 a je třetím nejstarším souborem v České republice. Jejich stálá scéna se nachází v bývalém hostinci U Topolů v Praze 8. Soubor nese nyní název **Loutkové divadlo Jiskra** a má 32 členů ve věku 14+ v čele s principálem Jiřím Krásou. Inspirovali se především televizní dramaturgií a čerpali z dětské literatury. V současné době hraje divadlo pravidelně každou neděli. Divadlo je přesným reprezentantem tradičního iluzivního divadla (navozuje iluzi skutečnosti, scéna odpovídá skutečnosti) s marionetami (loutka vedená shora pomocí ovládacího vahadla) a rozdělenou interpretací (rozdělení vodičů na jedné straně a mluvičů na straně druhé). Jiskra byla několikrát nominována na Loutkářskou Chrudim a vystoupila v hlavním i doplňkovém programu, zejména v individuálních výstupech s loutkou.

Další soubor, který šel v podobných šlépějích jako Jiskra, bylo **Divadélko v Říši loutek** v Praze³. Divadlo vzniklo v roce 1920 a stále funguje.⁴ Během své činnosti sehrál soubor už neuvěřitelných několik tisíc představení. Co se týče kvality práce, soubor měl profesionální vedení, skladatele hudby, scénografy i režiséry. Pracovali zde také s rozdělenou interpretací v marionetových inscenacích. Práce mluvičů a vodičů byla také na profesionální úrovni, takže se dalo říci, že divadlo má poloprofesionální charakter.⁵ Pracují hlavně s marionetami, ale i se spodovými loutkami (loutky vedené zespodu, např. maňásek). Zároveň vytvářejí i inscenace, které se dají hrát nejenom v interiéru divadla, a také lpí na produkování kvalitní dramaturgie.

Vedle těchto souborů vynikaly v 60. letech i dětské soubory ÚDPM JF pod vedením Hany Budínské v letech 1961 až 1985. Dalším souborem, který vedl Rudolf Zezula, byl **MASPACE**, což je zkratka pro **Maňáskový estrádní soubor páté cé**,

³ Richter, Luděk. *Mapování amatérských krajů – I (PRAHA)*. Loutkář. 2012, 1/2012, ISSN 1211–4065, s. 38-41.

⁴ *Říše loutek* – Wikipedia [online], Poslední aktualizace 11. 4. 2018 10:25 [cit. 2019-05-03], Wikipedia. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%AD%C5%A1e_loutek.

⁵ Richter, Luděk. *Mapování amatérských krajů – I (PRAHA)*. Loutkář. 2012, 1/2012, ISSN 1211–4065, s. 38-41.

který fungoval mezi lety 1961-1968. Následující soubory jako Paraple, Hnízdo nebo Klika se angažovaly spíše v netradičním autorském divadle.

Po roce 1989 přinášely obrovský impuls i soubory zejména při pražských základních uměleckých školách, které vychází hlavně z přirozené dětské hravosti. Zároveň také fungovaly soubory, které jsou nestálé. Luděk Richter je definuje takto⁶: „*Vznikají a zanikají skupiny, které jednou či dvakrát použijí loutky, odehrají pár představení, za loutkářské se ani nepovažují a o nějakých přehlídkách nemají mnohdy ani potuchy. A vedle toho jsou tu soubory takřka stoleté, jejichž ambicí a hlavním cílem je hrát rok co rok, neděli co neděli dětem ve svém okolí.*“⁷

S tím souvisí množství přístupů, poetik a stylů, které soubory charakterizují. Například skupina mladých lidí **Flajšplyš** s pro ně typickým postmodernistickým přístupem, která vznikla v roce 2010 v Praze. Další skupina, fungující od roku 1999 též v Praze, je **Tate Iyumni**. Zaměřuje se na autorské experimentální loutkové divadlo s novými tradičními loutkářskými postupy (například propojení marionet na drátě se stínohrou). Inscenaci tvoří kolektivně, ať už se jedná o režii nebo o výpravu a snaží se o decentní upozadění loutkoherců.⁸

1. 2 Loutkové amatérské divadlo v jižních Čechách

Jižním Čechám se přezdívá, díky dlouholeté tradici a historii, kolébka amatérského loutkářství. Jihočeský region není proslaven pouze soubory, ale také osobnostmi. Ať už mám na mysli věrné rodáky nebo ty, kteří si jižní Čechy zamilovali později.⁹ Mezi nejznámější osobnosti patřil patriarcha českého loutkářství **Matěj Kopecký**, který šířil divadelní kulturu v 1. polovině 19. století. Psal své vlastní hry v českém jazyce, zejména pohádky. Ve svých hrách vystupoval proti Rakousko-Uhersku.¹⁰

⁶ Richter, Luděk. *Mapování amatérských krajů – I (PRAHA)*. Loutkář. 2012, 1/2012, ISSN 1211–4065, s. 38-41.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV*. Loutkář. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191-193.

¹⁰ *Matěj Kopecký – Životopis/Info – FDb.cz* [online], Filmová databáze [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/384602-matej-kopecky.html>.

Devatenácté století se může pyšnit i známým řezbářem loutek **Mikolášem Sichrovským** nebo **Tomášem Dubským**, který pochází z Týna nad Vltavou.¹¹ Řezbář Dubský vytvořil loutku Kašpárka s rolničkami a pohyblivou čelistí, který se stal představitelem lidového dobra.¹²

Jižní Čechy odchovaly jednoho z prvních učitelů loutkářské katedry DAMU **Ottu Rödela**. **Jindřich Veselý**, historik, teoretik loutkářství a zakladatel časopisu *Loutkář*, se narodil v Bavorově a působil také jako ředitel gymnázia v Českých Budějovicích.¹³ A v neposlední řadě je s jižními Čechami spjatý **Josef Skupa**, strakonický rodák a tvůrce rodiny Spejbla a Hurvínka.¹⁴

Co se týče loutkářských souborů, jako první v pořadí si zmínku zaslouží písecký soubor **Sokol**, který vznikl už v 70. letech 19. století. Ve 30. letech 20. století na něj navázal soubor, který v roce 1970 dostal název **Nitka**. Tento soubor stále funguje a každý rok předvede novou premiéru s vlastnoručně vyrobenými loutkami. Amatérská loutková tradice trvá i ve Vodňanech od roku 1861, současný soubor nese název **Pimprlata**. Další v řadě je soubor **TJ Sokol** v Týně nad Vltavou, od roku 1944 pod novým názvem **Loutkový soubor Matěj Kopecký**, jenž hrál původně s loutkami, které byly odkoupeny od Tomáše Dubského, pravnuka Matěje Kopeckého. Sokol byl útočištěm pro již zmíněného **Ottu Rödela**, který později zavedl spolu s **Karlem Brůhou**, že soubor bude hrát s vlastnoručně vyrobenými loutkami. Některé loutky byly inspirovány Skupovým Spejblem, jako například loutka Zindulák Pošvejc. Tento soubor bohužel ukončil svou činnost v roce 1980.

¹¹ RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV. Loutkář*. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191–193.

¹² MINÁŘ, Marek. *Lidové řezbářství* [online]. 2009. Praha: Grada, 2009 [cit. 2019-05-03]. ISBN 24775579. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/193352/lidove-rezbarstvi/>.

¹³ RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV. Loutkář*. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191–193.

¹⁴ *Josef Skupa - Životopis/Info – FDb.cz* [online], Filmová databáze [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/105953-josef-skupa.html>.

Roku 1950 byl ve Strakoniciích založen soubor **Radost** Aloisem Křešničkou, který jej vedl 25 let a poté svou funkci předal synovi Ivanovi Křešničkovi. Nejlepší léta Radost zažila v období 60. - 80. let 20. století, kdy se soubor do velké míry soustředil na výtvarnou stránku, moderní techniky¹⁵ luminiscenčního divadla (používá fosforeskující látky ve výpravě, rekvizitách, kostýmech, popř. loutkách, které při osvětlení působí výraznými barevnými efekty)¹⁶ a produkoval nejenom tradiční dramaturgii, ale také autorské pohádky Josefa Křešničky, bratrance Ivana Křešničky. Se strakonickou Radostí byl nejčastějším účastníkem Loutkářské Chrudimi soubor z jižních Čech **Spolek třeboňského loutkového divadla**. Svými účastmi byly tyto dva soubory na přehlídce jednoznačně jihočeskými šampiony.¹⁷

Československé loutkářství vstoupilo na seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO (organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu). Spolek třeboňského loutkového divadla jako jeden ze souborů, který je v UNIMĚ, obdržel certifikát, že je nositelem právě této tradice UNESCO.

2 Historie Spolku třeboňského loutkového divadla

2. 1 Od vzniku souboru do 2. světové války

První zmínky o činnosti sokolského loutkového divadla v Třeboni pocházejí z roku **1921**. Herec Hugo Jeník a jeho spolupracovník jistý pan Ježek byli osloveni Zábavním odborem sokolské jednoty, aby pořádali loutková představení v hostinci Na Sadech u hostinského Růžičky. Za necelé tři týdny se hrálo první loutkové představení. Zábavní obor hned druhý den rozhodl pořádat představení pravidelně každou středu, sobotu a neděli. Právě to odstartovalo tradici amatérského loutkového divadla pro děti v Třeboni.

Už během roku 1924 se sehrálo 18 představení pro děti, o což se zasloužili režiséři Karel Kostinec a Josef Vaněk. Hrávalo se každé nedělní odpoledne s loutkami zapůjčenými od Okresního osvětového sboru v Třeboni. Dětské

¹⁵ RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV. Loutkář*. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191-193.

¹⁶ *luminiscenční divadlo* / Vševed.cz [online], Encyklopedie vseved [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://encyklopedie.vseved.cz/luminiscen%C4%8Dn%C3%AD+divadlo>.

¹⁷ RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV. Loutkář*. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191-193.

obecenstvo sedělo pouze na provizorních lavicích z prken a soudků. I přes značné nekomfortní prostředí bylo divadélko v hostinci Na Sadech hojně navštěvováno.¹⁸

Až v roce 1926 se loutkové divadlo přesunulo do prostoru letní verandy hotelu U Zlatého hroznu nad Hradeckou bránou. Zde už si mohli účinkující více zvyknout na prostor, který nebylo třeba po každém představení přestavět do vizuálu hostince. Právě zde vznikla první loutková inscenace pro dospělé *Bacilínek* od **dr. K. Drimla**, která byla původně určená pro děti. O rok později byl hotel prodán. Loutkové divadlo nemělo žádné zázemí, a proto se muselo odmlčet až do roku 1930, kdy byla opět obnovena nedělní loutková představení pro mládež, i když nejsou žádné doložené informace, kde se tato představení konala.

Obrázek č. 1: Loutková scéna ze sokolského cvičiště

Obětavý městský policejní komisař Josef Lehký nechal převážně z vlastních prostředků zřídit na Tyršově letním cvičišti pavilónek s hledištěm pro 50 diváků. Ale nejen toto dodalo divadélku novou energii a chuť se opět postavit na nohy. Okresní osvětový sbor mu zapůjčil 27 těžkopádných, 75 cm vysokých a na drátech zavěšených loutek.¹⁹ V roce 1936 začalo divadélko spolupracovat s již zmíněným **Karlem Brúhou**, zkušeným loutkářem, jenž souboru předal spoustu zkušeností, které napomohly ke zvýšení úrovně divadelních her.

¹⁸ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 148-149.

¹⁹ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 149.

Principál Emanuel Mikyška nechal zakoupit nové loutky od firmy Münzerberger v Praze, např. kašpárka nebo vodníka, doplnilo se osvětlení jeviště, byly pořízeny nové dekorace a zavedly se pravidelné zkoušky.

Do konce roku 1936 se sehrálo 27 představení pro děti a pouze jedno pro dospělé. V roce 1937 se hrálo pouze na jaře a sehrálo se 15 představení.²⁰

Rok 1939 by se dal vnímat jako rok velikých změn. Důležitou osobností byl pro loutkový soubor profesor **Zdeněk Endris** (*1902-1974), který vyučoval na třeboňském reálném gymnáziu biologii a chemii. Po druhé světové válce působil v Jihočeském divadle a v krajské stanici Československého rozhlasu v Českých Budějovicích.²¹ Tento zkušený a umělecky nadaný divadelní režisér s bohatými loutkářskými zkušenostmi, které nabyl už jako student, vnesl do loutkového divadla nový a moderní směr, čímž reagoval na aktuální situaci v loutkovém dění. Jako následník Emanuela Mikyšky se zasloužil o to, aby v průběhu jedné sezóny uvedl soubor více představení pro dospělé.

Pod vedením nového principála Zdeňka Endrise byl přizván do souboru **Pravoš Martínek**, výtvarník a autor nových loutek a uměleckých dekorací. I když byl soubor vybaven látkovými dekoracemi, praktikábly a jevištními světly, stále to dokonale nevyhovovalo modernějším potřebám pro tvorbu inscenace. S poměrně malými peněžními prostředky, ale zato s obrovskou láskou a velkým nasazením se přikročilo k provedení rekonstrukce divadla přístavbou nové jevištní části. S bouráním staré jevištní části se začalo koncem srpna 1939 a pravidelná nedělní a sváteční představení byla zahájena už 1. ledna 1940. Až 23. dubna 1940 se však uskutečnilo první večerní představení pro dospělé, a to přepracovaná lidová pověst *Ján za chrta dán* od Zdeňka Endrise. V této inscenaci se uplatnila všechna nová zařízení, což přineslo obrovský úspěch. Dvacet čtyři repríz bylo plně vyprodáno. Později k novým prostorům bylo přistavěno také skladiště a projekční kabina.²²

²⁰ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 149-150.

²¹ DbČAD: *Osobnosti: Endris, Zdeněk, LD, Třeboň* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-17]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1526>.

²² VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 150.

Díky velké účasti diváků se muselo v nedělní odpoledne hrát dvakrát. Pro soubor divácky úspěšný rok 1940 dosáhl nečekaného počtu návštěvníků, a to 2 870 dětí a 2 330 dospělých. Ještě téhož roku byl uspořádán jednodenní loutkářský kurz, na němž přednášel známý loutkář dr. **Jan Malík** z Prahy,²³ který se zasloužil o založení loutkářské katedry Divadelní fakulty AMU v Praze, kde následně přednášel dějiny divadla a režii.²⁴

2. 2 Loutkové divadlo v Třeboni v období 2. světové války

V období, kdy se druhá světová válka dotkla i města Třeboně, nastaly pro loutkové divadlo velké změny. Dne 30. března 1941 byl Sokol úředně rozpuštěn a loutkové divadlo přešlo pod Okresní osvětový sbor v Třeboni a již 20. dubna 1941 se odehrálo pod touto záštitou představení pro děti a tím odstartovaly další pravidelné akce. K uvedeným inscenacím, jako například ***Strakonický dudák*** nebo ***Lancelot a Alexandrina***, složil hudbu dirigent Státní filharmonie v Ostravě **Václav Jiráček**.

Na loutkáře byl v roce 1942 vyvíjen nepříjemný nátlak, aby začali tvořit inscenace pro evakuované německé děti z bombardovaných oblastí, které byly na čas ubytovány v Třeboni. Proto se divadlo raději odmlčelo až do konce okupace.²⁵

Loutkové divadlo obnovilo svoji činnost až 18. října 1945 v městském divadle. V té době byl vedoucím loutkového divadla již zmíněný **Karel Brůha**. Soubor uspořádal několik zájezdových představení do Veselí nad Lužnicí, Lomnice nad Lužnicí a také do Suchdola nad Lužnicí a zúčastnil se i oslav 100. výročí úmrtí Matěje Kopeckého v Týně nad Vltavou. V roce 1948 byla v Třeboni uspořádána loutkářská škola, na níž přednášeli prof. **Otta Rödel** a **Romuadl Kučera** z Prahy.²⁶ Úspěšný výtvarník a loutkář **Ivan Anton** (*1928 – 2012), který působil v souboru už od jeho studia na nižším gymnáziu, vytvořil pro divadlo celou řadu maňásků, marionet a kvalitních návrhů výprav pro nové inscenace. Proto není divu, že se později stal dramaturgem divadla.

²³ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 151.

²⁴ *Jan Malík* – *Wikipedia* [online], Wikipedia [cit. 2019-05-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Mal%C3%ADk.

²⁵ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 151.

²⁶ Tamtéž.

Studoval na loutkářské katedře AMU v Praze a působil také v loutkářské skupině Československé televize.

V letech 1950-1953 se v prostorách augustiniánského kláštera podařilo vybudovat novou stavbu loutkového divadla, kde soubor mohl svobodně tvořit.²⁷

2. 3 Loutkové divadlo v Třeboni a jeho tvorba za principála Zdeňka Endrise

V roce 1955 se soubor poprvé objevil na loutkářské přehlídce se svou inscenací pro dospělé *Kamenný host* podle předlohy od A. S. Puškina a díky tomu postoupil až na národní přehlídku do Chrudimi a poté na celostátní přehlídku do Bratislavy. O rok později zazářil v Chrudimi znovu, a to s hrou *Zdeňka Endrise Krčín a 30 hastrmanů*, která byla velmi úspěšná a v roce 1973 měla 160 repríz. Loutkové divadlo se zúčastnilo dalších šesti ročníků loutkářského festivalu v Týně nad Vltavou, několikrát bylo na celostátní přehlídce v Chrudimi a také na přehlídce Skupovy Strakonice.²⁸

Soubor tvořil dál velmi úspěšné inscenace, jako byly například *Čertovská pohádka*, *Zapomenutý čert*, *Hračky na cestách* nebo *Dřevěný vojáček a jeho přátelé*, která je interpretována i dnes. Inscenace sklidily úspěch i díky vysoce hodnocené scénické hudbě, kterou složil dosud nejmenovaný ale neméně důležitý člen souboru, dr. **Leopold Havel**.²⁹

Soubor jezdil hrát několik zájezdových představení do blízkých měst a vesnic okolo Třeboně. Mířili například do Chlumu u Třeboně, Lišova a Českých Velenic s hrou od Josefa Skupy a Františka Weniga *Jirka mezi broučky*, kterou Spolek treboňského loutkového divadla hraje přes 62 let a uvádí ji i dnes. Nejenže se s touto inscenací objevili na národní přehlídce v Ústí nad Labem, celostátní přehlídce v Chrudimi a také na prvním ročníku loutkářského festivalu v Týně nad Vltavou, ale také byla tato inscenace vysílána Československou televizí.

²⁷ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 151-152.

²⁸ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 152.

²⁹ Tamtéž.

Aby se mohl soubor pochlubit svou dosavadní činností, tak uspořádal v roce 1973 velmi zdařilou výstavu k příležitosti 50. výročí loutkového divadla. A jelikož o výstavu byl velký zájem, soubor dobu výstavy s radostí prodloužil. V roce 1974 principál Zdeněk Endris zemřel a soubor se s ním musel rozloučit s těžkým srdcem.³⁰ Tím soubor přišel o neúnavného tvůrčího spolupracovníka a podněcovatele další umělecké činnosti. Jeho nástupcem se stal **Miroslav Zelenka**.

„Padesátiletá činnost třeboňských loutkářů byla velmi bohatá, prodchnutá nadšenou a obětavou prací mnoha nejmenovaných členů, bez jejichž soustavné práce si nelze činnost loutkářského divadla představit. Díky vhodně zvolenému repertoáru a úpravám předváděných her nesloužila loutková představení jen k pobavení velkých a malých, ale měla a mají vliv jak na estetickou, tak především na morální výchovu nejmladší generace.“³¹ Je třeba jen doufat, že se vždy najdou ochotní a obětaví pracovníci, pokračovatelé započatého díla pro děti a pro společnost, kteří nebudou litovat času a námahy, neboť jak říkal prof. Zdeněk Endris:

„Sotva kdy budeme moci prohlásit, že jsme s prací hotoví, poněvadž pouhou snahou celého loutkářství bude vždy nejvyšší dokonalost i ve scénickém provedení her s předsvědčením, že estetickou výchovu, výchovu vkusu je nutno sledovat a posilovat od dětství.“³²

Před divadelní pauzou měl soubor poslední premiéru v roce 1976 s inscenací **Dlouhý, Široký a Bystrozraký**, kterou režíroval již zmíněný **Karel Brůha**. Díky opravám divadelního prostoru v klášteře, kde měl soubor své zázemí, se soubor v období 1976–1981 musel odmlčet. Byly vybudovány nové podlahy v zákulisí divadla, ústřední topení nahrazeno akumulacním a byly udělány nové elektroinstalace se stmívači v zákulisí divadla. Upraven byl i vestibul, přibýly nové šatnové pulty, výzdoba foyer a sociální zařízení pro diváky.³³

³⁰ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 152-153.

³¹ VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 153.

³² Tamtéž.

³³ DbČAD: *Soubory: Spolek třeboňského loutkového divadla, SOKOL, LD* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=9809>.

2. 4 Tvorba Loutkového divadla v Třeboni po roce 1984, soubor PEKUF

K následující podkapitole jsem čerpala informace z internetového zdroje Databáze českého amatérského divadla a z videozáznamů. Bohužel jsem z tohoto zdroje získala pouze stručné informace. Proto jsem se rozhodla udělat rozhovor s bývalou členkou souboru PEKUF paní Mgr. Annou Kohoutovou, aby mi doplnila informace, které mi internetový zdroj neposkytne. Rozhovor se uskutečnil 11. 3. 2019 a je k dispozici v příloze č. 2.

Po pětileté divadelní a technické pauze soubor pokračoval ve stálé tradici pod vedením principála **Miroslava Zelenky**. Už od vzniku souboru se hrálo s klasickými marionetami na dlouhém vedení, ale mladší část loutkového divadla se rozhodla ubírat se trochu jiným směrem. V roce 1984 mladší skupina projevila tendenci pracovat i s jinými typy loutek a jiným pojetím dramaturgie. Docházelo k častým uměleckým neshodám mezi starší skupinou divadelníků a mladší větví. V roce 1985 inscenace **Pták Ohnivák a Liška Ryška**, kterou ještě zkoušel celý soubor dohromady právě pod vedením nového principála Miroslava Zelenky, pouze trochu bourala tradiční principy. Herec byl v této inscenaci přiznaný divákovi a scénografie byla uzpůsobená tak, aby vytvářela 3D efekt.³⁴ Začaly se používat i spodové loutky - javajky.

Po několika uměleckých roztržkách se mladší část souboru rozhodla osamostatnit a v roce 1986 vznikla nová větev loutkového divadla, a to soubor s názvem **PEKUF**³⁵, což znamenalo **Poesův emigrantský kufr**. V čele této skupiny stáli právě manželé Poesovi. Soubor se scházel jednou týdně každé pondělí. Zkoušky probíhaly na činoherní scéně divadla Josefa Kajetána Tyla nebo v bývalém výstavním sále, kde se nachází současná loutková scéna. Název PEKUF začal soubor používat až po uvedení jejich první inscenace vytvořenou podle předlohy japonské pohádky **Asagao**, která byla určena pro děti.³⁶

Premiéra této inscenace se konala 31. 1. 1987. Režie se ujala Marie Poesová a její manžel Miloslav Poes složil hudbu, společně vymysleli scénu, návrhy a výrobu

³⁴ Příloha č. 2 – Rozhovor s Mgr. Annou Kohoutovou ze dne 11. 3. 2019.

³⁵ DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

³⁶ Příloha č. 2 – Rozhovor s Mgr. Annou Kohoutovou ze dne 11. 3. 2019.

loutek měli na starosti Pavel Brožka, M. Zelenka a H. Kolářová.³⁷ Hrál se s manekýny v životní velikosti malého dítěte. Loutka měla dřevěnou hlavu, hadrové tělo, ve kterém byla v zádech díra a v ní kolík, který se propojoval s hlavou. Tato hlavní část loutky se ovládala pravou rukou a levou rukou se ovládaly ruce. Loutky byly laděné do japonského stylu, takže k výraznému japonskému obličejí byly přidány kimonové kostýmy. Jelikož byli členové souboru i hudebně založení, tak se snažili inscenaci oživit živou hudbou, použity byly housle, kytara, flétny a Orffovy nástroje. Kostýmy vodičů byla též bílá kimona. Po zhlédnutí dostupného záznamu představení na mě vodiči působili jako poddaní nebo pomocníci dvou loutek a tvořili pro mě společenstvo lidí ze stejné kultury.³⁸

V roce 1987 se PEKUF s touto inscenací zúčastnil krajské přehlídky Skupovy Strakonice, kde dostali Čestné uznání právě za hudebnost inscenace. Další ocenění, které nebylo pouze za hudebně - zvukový plán, ale i za režii, obdržel soubor na celostátní přehlídce Loutkářská Chrudim. O rok později získal PEKUF cenu v časopise **Československý loutkář** za nejpodnětnější inscenaci roku v oblasti amatérského loutkářství. Dostali také diplomy za tvůrčí přístup k inscenaci a inspirativní inscenaci na krajské přehlídce v Českých Budějovicích v roce 1988. Mimo jiné s touto inscenací prorazili téhož roku až do zahraničí - do Francie (Champdor, Bordeaux, Parthenay) a do Německa (Erlangen).³⁹

Druhou velmi úspěšnou inscenací v pořadí byl **Krysař**, ke kterému dělala Marie Poesová režii, scénu a kostýmy. Hudbu a texty písní Miloslav Poes a loutky Jaroslava Žátková a Kateřina Žáčková.⁴⁰ Loutky byly opět netradiční, s takovými loutkové divadlo v Třeboni doposud vůbec nehrálo. Byly to totemové loutky vyřezávané ze dřeva, které na sobě neměly žádné přidané kostýmy nebo doplňky a byly necelý metr vysoké. Hrál se pouze se dvěma loutkami a zbytek herců doplnil

³⁷ DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

³⁸ DbČAD: *Videa: Třeboň, PEKUF, Asagao, 1987* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=576>.

³⁹ DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

⁴⁰ Tamtéž.

příběh činoherně.⁴¹ Premiéra se konala 12. 2. 1988. Z krajské přehlídky Skupovy Strakonice postoupili na celostátní přehlídku Loutkářskou Chrudim, kde se stali vítězi. Opět se proslavili zahraniční reprezentací v Rakousku (Perg, Freistadt) v roce 1989 a na Mezinárodním festivalu TIAF'89 Toyma v Japonsku, kde se umístili na 2. stříbrném místě.

Třetí inscenací byla *Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka*. O hudbu a režii se opět postarali manželé Poesovi, ale o loutky Libor Erban. Premiéra byla uvedena 22. 2. 1989 v Třeboni.⁴² Tato inscenace vznikla na základě básnické skladby, takže se tvůrci rozhodli zapojit do inscenace voicebandy a hudební nástroje. Tato předloha pojednávala o příběhu vojáka, proto byly loutky vyrobeny jako metr dlouhé meče, kde hlavice meče tvořily hlavy loutek.⁴³ I tato inscenace byla kladně ohodnocena a soubor získal na krajské přehlídce Skupovy Strakonice cenu za režii, hudbu a scénografii a na celostátní přehlídce Loutkářské Chrudimi cenu za dramaturgii. Soubor se každoročně zúčastnil ještě celostátní přehlídky Kaplické divadelní léto, Jihočeského výběru Prachatice, přehlídky v Českých Budějovicích a v Šrámkově Písku.

Jako poslední uvedl soubor až 26. 7. 1992 inscenaci podle sumerského eposu *Čas pro muže jménem Gilgameš*, což byl hlavně projekt Mgr. Anny Kohoutové, členky souboru, která chtěla ve své diplomové práci v rámci studia na pedagogické fakultě zdramatizovat Epos o Gilgamešovi. Manželé Poesovi opět vzali do svých rukou režii a hudbu. Za loutky zodpovídal Marek Zákostelecký. Zúčastnili se krajské přehlídky Pohádkové Třeboně, celostátní přehlídky FEMAD Libice a další celostátní loutkářské přehlídky v Chrudimi, kde herec Tomáš Vrchota obdržel cenu za herecký výkon.⁴⁴

⁴¹ DbČAD: *Videa: Třeboň, PEKUF, Krysař, 1988* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=575>.

⁴² DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

⁴³ DbČAD: *Videa: Třeboň, PEKUF, Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka, 1989* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=571>.

⁴⁴ DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

Postupně činnost souboru PEKUF spěla ke konci, protože mladá generace herců studovala na vysokých školách, takže už nebyly časové možnosti na společnou tvorbu divadelních inscenací v tomto složení.⁴⁵ V roce 1993 PEKUF svou činnost definitivně ukončil.⁴⁶

Obrázek č. 2 Inscenace Krysař, soubor PEKUF

Obrázek č. 3 Inscenace Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka, soubor PEKUF

⁴⁵ Příloha č. 2 – Rozhovor s Mgr. Annou Kohoutovou ze dne 11. 3. 2019.

⁴⁶ DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

2. 5 Loutkové divadlo za principála Miroslava Zelenky (1976-2002)

Vzhledem k tomu, že k následujícím údajům není dostatek dostupných zdrojů, budu v následujících kapitolách a podkapitolách čerpat z rozhovoru se současným principálem Spolku třeboňského loutkového divadla Ing. Augustinem Kotilem. Tento rozhovor se uskutečnil 3. 1. 2019. Rozhovor je k dispozici v příloze č. 1.

Jak už jsem uvedla v předchozí kapitole, novým principálem loutkového divadla v Třeboni byl od počátku osmdesátých let až do roku 2002 **Miroslav Zelenka**. Principál Zelenka byl zaměstnán na částečný úvazek v divadle Josefa Kajetána Tyla jako jevištní technik. Soubor byl začleněn do struktury městského kulturního a informačního střediska. Proto měla tato instituce oprávnění částečně rozhodovat o programu a zároveň měla nárok na vstupné. Soubor mohl požádat o finance předtím, než se začala zkoušet nová hra. Středisko tak zaplatilo loutky, které soubor potřeboval, a zaplatilo i technické vybavení. Výhodou pro soubor bylo to, že principál Zelenka měl jako jevištní technik přehled o tom, jaké vybavení je pro divadlo potřeba.

V souboru hrála generace dospělých a starších ale i skupinka dětských herců, kteří se tam dostali přes své známé. Každý dětský herec se musel postupně vypracovávat. První funkcí byl kulisák. Kulisy byly založené v malém úzkém prostoru, kam se vešel jen malý tvor. Postupně malí herci dostávali na vodění jednoduše ovladatelné loutky na dvou nebo třech nitích, kupříkladu to byla drobná zvířátka nebo malé rekvizity. Byly to velcí pomocníci při přestavbách scén, protože byli rychlí a přesní.

Eva Svobodová (*1952), absolventka Výchovné dramatiky na DAMU v Praze, v loutkovém divadle působila velmi dlouho. Byla autorkou několika her. Ze zkušeností, které nabyла během vysokoškolského studia, se rozhodla zaměřit na průpravu mladších členů. Díky ní se děti zdokonalily v hlasové a pohybové přípravě. Tyto workshopy probíhaly v prostorách mateřské školy v Třeboni, kde působila Eva Svobodová jako ředitelka. Zařizovala také pro soubor různá víkendová soustředění, například s již zmíněným **Ivanem Antonem**, který členy učil správnému vedení loutky, nebo s Miroslavou Vydrovou, která se zaměřovala na hlasovou a pohybovou přípravu. Tyto průpravy už ale probíhaly přímo v divadle.

Dokonce se mladším členům poštěstilo absolvovat týdenní pohybová soustředění v sálech Domova dětí a mládeže v Třeboni.

2. 5. 1 Zrekonstruovaný divadelní prostor v klášteře

Starší generace loutkového souboru v Třeboni pokračovala v tradici. Soubor hrál na loutkové scéně v divadelních prostorách kláštera s klasickými marionetami na dlouhém vedení, což znamená, že byly voděné na 2,2 m dlouhých nitích. Bohužel scéna byla uzpůsobená pouze pro inscenace s marionetami a spodové loutky byly brány spíše jako doplňkové než primární. Hlavně proto, že jich v divadle bylo k dispozici málo a nebyl k tomu příslušný prostor. Spodové loutky, zejména javajky, vodili loutkovodiči z malého podprostoru přezdívaného lidově „vana“, kam se vešlo jen pár herců. Nad vanou byl horizont, který sloužil jako herní prostor pro loutky a pro kulisy. Nad tímto horizontem byla postavená dřevěná vyvýšená konstrukce, na které mohli herci stát a vést odtud marionety na niti.

Divadlo bylo kukátkové s dřevěným portálem vpředu, který používá současný Spolek treboňského loutkového divadla tradičně i na nové scéně. Hlavním prvkem tehdejšího Spolku byla rozdělená interpretace, což znamenalo, že k oživení jedné loutky byl zapotřebí jeden loutkovodič a k němu jeden dabér/mluvič. Mluviči byli schováni před diváky v další propadlině pod horizontem, tzv. kufru, odkud viděli na jeviště, kde probíhalo jednání. Jelikož pro diváky byli neviditelní, mohli ve stísněném prostoru nahlédnout do scénářů, bylo možné si tam přisvítit světlem, a pokud jejich hlas nebyl tak zvučný, bylo zapotřebí použít i mikrofony.

Hlediště tvořilo několik dřevěných lavic bez podlahové elevace. Pokud se jednalo pouze o mladší diváky, vešlo se jich tam až 110. Pokud divadlo navštívilo i dospělé publikum, kapacita se samozřejmě snížila. Vedle sálu byla místnost, ze které si soubor udělal velký sklad loutek, kulis a rekvizit, které se už nevyužívaly.

Obrázek č. 4 Konstrukce na vodění marionet na dlouhém vedení v klášterní scéně

Obrázek č. 5 „Kufr“ prostor odkud mluviči dabovali loutky

Obrázek č. 6 Loutkový soubor v bývalé klášterní loutkové scéně

2. 5. 2 Repertoár loutkového divadla v Třeboni za principála Miroslava Zelenky

Dramaturgii měl na starosti principál **Miroslav Zelenka**, který určoval spolu s vedením města, jaké představení se bude hrát. Hrávalo se několik dopoledních představení pro školky a pro školy v předvánočním období. Ale tradičně se pro široké publikum hrálo v neděli v 15:30. Zkoušení, výrobě loutek, výrobě kulis a celkové výpravě se věnovalo opravdu hodně času. Zkoušky probíhaly každý týden, dané inscenace opakovaly, vylepšovaly se nedostatky a zároveň se tvořily i inscenace nové.⁴⁷

V roce 1988 se soubor zúčastnil přehlídek s inscenací ***O Kalifu Čápovi*** od **Evy Svobodové**, členky souboru, která režírovala a napsala několik her.⁴⁸ Během roku 1990 se začala zkoušet hra ***O silném Honzovi***.⁴⁹ K dalším v té době hraným inscenacím patřila například ***Šípková Růženka*** a již zmíněná inscenace od Zdeňka Endrise ***Dlouhý, Široký a Bystrozraký***. V zimním a vánočním čase se každoročně hrála inscenace ***Sněhová královna***.⁵⁰

Před založením souboru PEKUF, celý soubor pracoval na inscenaci ***O ptáku Ohniváku a lišce Ryšce***. Bohužel, nápady k této inscenaci se za dob principála Zelenky nedostaly přes zdi klubovny, kde se nějakou dobu zkoušel pouze text, natož na divadelní prkna. Tato inscenace měla vybočit ze stereotypu, protože v této inscenaci se **poprvé neměla použít rozdělená interpretace**, což byl pro soubor významný inovativní prvek. Pro tuto inscenaci byly vybrány javajky, které, jak už bylo uvedeno, nebyly brány jako primární loutky, jež by uhrály celé představení.⁵¹

⁴⁷ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁴⁸ DbČAD: Soubory: *Spolek třeboňského loutkového divadla, SOKOL, LD* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=9809>.

⁴⁹ Příloha č. 1 – Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁵⁰ DbČAD: Soubory: *Spolek třeboňského loutkového divadla, SOKOL, LD* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=9809>.

⁵¹ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Soubor se rozhodl zařadit do svého repertoáru i hru z 50. let 20. století **Krčín a 30 hastrmanů** od Zdeňka Endrise. Tato hra se tehdy hrála převážně pro lázeňské hosty a dospělé. Členové souboru se rozhodli tuto hru počátkem 21. století přezkoušet a vrátit zpět na divadelní prkna. Byly nalezeny původní magnetofonové pásky, kde bylo nahráno originální mluvené obsazení i s původní hudbou, která k tomu byla složená v roce 1956 Leopoldem Havlem a interpretovaná symfonickým orchestrem.⁵²

„K obnovené hře Krčín a 30 hastrmanů se přistoupilo jako ke hře pro pamětníky.“⁵³

Soubor ponechal celou nahrávku a přezkoušela se pouze loutková část. Jak už bylo zmíněno, scénář napsal pan **Zdeněk Endris** a loutky vyrobil již tradičně **Ivan Anton**. O podrobné spolupráci na dálku těchto dvou osobností se současný principál dozvěděl ze starých dopisů z padesátých let, ve kterých se radili o detailech hry. Byly nalezeny i dopisy, které si vyměňoval Zdeněk Endris s ostatními režiséry, ve kterých polemizovali o škrtech v textech a dramaturgii.

Principál Zelenka byl betlémář, a tak se rozhodl přispět do repertoáru v roce 1999 další inscenací **Vánoční hra** od Evy Svobodové, která se hrála ve stylu živého betlému. Pro tuto inscenaci byly navrženy plošné posuvné loutky určené pro kukátkové divadlo. Loutky se částečně ovládaly svrchu nad dřevěnou, 1,5 metru vysokou kulisovou plochou. Další loutky se vodily ze spodního prostoru, z tzv. vany/rakve. Vánoční hra byla poslední inscenací, na které soubor pracoval s principálem Miroslavem Zelenkou.

Za principála Miroslava Zelenky byly inscenace založené na rozdělené interpretaci. Ať už živé dabování loutky během představení, nebo nahraný celý text s hudbou na audio zařízení. Nahrávání celé hry se používalo hlavně pro inscenace, kde byl zapotřebí velký počet vodičů nebo mluvičů (zejména dětských).⁵⁴

⁵² Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁵³ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

⁵⁴ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Tento divadelní způsob už v současné době není častý a ani příliš oblíbený, protože s sebou nese několik nevýhod. Používal se hlavně u vodění marionet na dlouhých nitích, kdy byl loutkoherec schovaný na dřevěné konstrukci a nebyl divákovi přiznán.

Z vlastní zkušenosti z loutkového divadla můžu potvrdit, že rozdělená interpretace vyžaduje velké soustředění a vnímání se navzájem s hereckým kolegou. Jednou z nevýhod je, že pokud se vodiči stane nějaký problém s loutkou během představení na jevišti před diváky a mluvič včas na jeho změnu nezareaguje, tak je snadno prozrazená chyba a divák může kvůli tomu přestat „oživlé loutce“ věřit. Může se stát i případ, kdy mluvič nebo vodič vypadnou ze soustředění ve chvíli, kdy má mluvič doplnit hlasově nebo i zvukově trik, který loutky vytváří na jevišti. Tehdy pak není trik dokonale proveden a okamžitě se ztrácí divadelní kouzlo.

V 90 letech soubor postoupil na celostátní přehlídku do Chrudimi s inscenací *Kalif Čáp*. Byla to klasická marionetová záležitost a bohužel v Chrudimi toto představení sklidilo převážně kritiku poroty. V té době byla dramaturgie loutkoherectví na Chrudimi posunuta o několik kroků dopředu. Vítána byla inovativnost, přiznaný herec s loutkou a alternativní přístup k inscenacím. Kritika od poroty byla z velké části oprávněná a od několika členů souboru, zejména těch mladších, s pokorou přijata. Starší členové souboru si tento neúspěch brali hodně za své a rozhodli se z divadla odejít. Soubor byl poloviční, což vedlo k redukci repertoáru. A pokud si nějaká skupina zaplatila určitou hru na objednávku, bylo potřeba některé role přeobsadit, ale herci, kteří se s divadlem již rozloučili, byli ochotni vypomoci a připomenout si, jaké to je zase po dlouhé době držet v rukách vahadlo.

V roce 2001 měla premiéru inscenace *Perníková chaloupka* od Evy Svobodové. Loutky k této inscenaci navrhl pan Leština, spolupracovník Ivana Antona, který loutky poté vyrobil.⁵⁵

⁵⁵ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

2. 5. 3 Loutkové divadlo v Třeboni po smrti principála Miroslava Zelenky

Soubor ztratil vedení v roce 2002, kdy principál Miroslav Zelenka zemřel. Po této události loutkové divadlo až téměř přerušilo činnost, protože nebyl nikdo, kdo by se ujal vedení. V roce 2003 kontaktovalo Kulturní středisko loutkové divadlo a chtěli znát současnou situaci.

V potaz přicházely dvě možnosti. Jedna z nich byla, že soubor absolutně ukončí činnost a loutky budou dány do depozitáře, a nebo se někdo ujme postu principála a povede divadlo novým směrem. Po schůzce celého souboru se rozhodlo, že se pokračovat bude. Vedení se ujal pan Jaroslav Psík, kterému se bohužel nepodařilo dostat loutkové divadlo na takovou úroveň, aby se mu dařilo být inovativní. Proto se v roce 2004 odehrál stejný scénář. Opět se zvažovalo, jak to bude s divadlem dál.

Kulturní středisko rozhodlo, že se má loutkové divadlo vyčlenit z jejich struktury a je nutné založit samostatný divadelní spolek s tím, že loutky, které soubor používal, zůstanou majetkem kulturního střediska, ale středisko bude stále loutkovému divadlu přispívat na zaplacení nájmu a elektřinu v klášterní scéně. Nájem v té době činil 40 000 Kč ročně a za elektřinu musel soubor platit 30 000 Kč ročně. Už v té době bylo principálství nabídnuto současnému principálovi **Ing. Augustinu Kotilovi**, který se však jako čerstvý absolvent vysoké školy potřeboval věnovat svému podnikání ve floristice. Nemohl proto věnovat tolik času divadlu, kolik by bylo zapotřebí. Proto musel tuto nabídku odmítnout.

Nově založeného Spolku treboňského loutkového divadla se prozatím ujala **Jaroslava Štěrbová**, která v té době byla učitelkou v mateřské školce a členkou souboru. Jejím asistentem se stal právě **Ing. Augustin Kotil**. Principálka měla na starosti administrativu, vyřizování a žádání o dotace. Mezi asistentovy úkoly patřila spíše poradenská činnost ohledně dramaturgie. Jaroslava Štěrbová ve funkci principálky setrvala necelé dva roky. V roce 2006 nastoupil na její místo již zmíněný **Ing. Augustin Kotil**. Převzal však Spolek treboňského loutkového divadla ve špatném stavu, co se týče organizace a financí. Jelikož bývalá principálka nezařídila tolik dotací, kolik bylo potřeba, tak se s tím pan **Ing. Kotil** musel vypořádat. Nájem za prostor v klášteře byl poslán kvůli těmto okolnostem opožděně.

Vztahy mezi Spolkem třeboňského loutkového divadla a klášterem byly značně napjaté už dříve. Soubor přišel z počátku o prostor, který využíval jako zkušebnu a sklad loutek. Postupně celá situace vedla až k výpovědi souboru z prostoru starého kláštera, což se stalo roku 2009.⁵⁶

⁵⁶ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

2. 6 Loutkové divadlo v Třeboni za Ing. Augustina Kotila, Divadlo bez divadla

Vzhledem k tomu, že k následujícím údajům není dostatek dostupných zdrojů, budu v následujících kapitolách a podkapitolách čerpat z rozhovoru se současným principálem Spolku třeboňského loutkového divadla Ing. Augustinem Kotilem. Tento rozhovor se uskutečnil 3. 1. 2019. Rozhovor je k dispozici v příloze č. 1.

Spolek byl bez divadla, a jelikož byl stále odhodlaný fungovat, tak musel najít nějaké provizorní řešení, kde by soubor mohl zkoušet a hrát. Spolek se scházel u principála doma na staré půdě, kam se umístily všechny loutky a kulisy. Tento prostor byl naprosto nedostačující. Soubor ale se ale chytil poptávek od města Třeboně, aby soubor hrál na různých kulturních akcích (např. na náměstí, nebo v parku). Soubor tedy potřeboval pohádky, které bude možné hrát ve venkovních prostorách a scénografie bude snadno přenosná.

První inscenace, která byla objednaná pro venkovní hraní na náměstí města Třeboně, byla **O ptáku Ohniváku a lišce Ryšce** v roce 2006. Tato hra byla vybrána z repertoáru pana Zdeňka Endrise. Vzhledem k nutným úpravám byl tím pádem nahrán celý dabing na CD, aby bylo mluvičům dostatečně ve venkovním prostoru rozumět. Když se představení hrálo v interiéru, bylo možné dabovat loutky živě na mikrofony, pokud bylo k dispozici dostatek herců. Nerozdělená interpretace v této inscenaci nebyla prakticky vůbec možná právě kvůli vysokému počtu vodičů a mluvičů.⁵⁷

Obrázek č. 7 O Ptáku Ohniváku a lišce Ryšce

⁵⁷ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Další upravenou inscenací byla ***Perníková chaloupka***, kde byly použity zkrácené marionety původně z dlouhého vedení a scéna byla postavená ze štaflí. Při stěhování z kláštera se našly loutky k inscenaci ***Dřevěný vojáček a jeho přátelé***, která se hrála už za principála Zdeňka Endrise v 60. letech. Původně se tato inscenace hrála s marionetami na dlouhém vedení v kukátkovém divadle. Principál nechal převázat loutky také na krátké vedení, aby s touto inscenací mohli být více flexibilní a nepotřebovali k vodění vysokou železnou konstrukci. Soubor vyrobil a namaloval novou scénografii, která byla navržena pro snadné a rychlé postavení. K tomu byla vyrobená nová dřevěná paletová konstrukce, která byla na pojízdných kolečkách.

Obrázek č. 8 Dřevěný vojáček a jeho přátelé

I za těchto ztížených podmínek se soubor stále účastnil krajských přehlídek, aby věděli, jestli jejich zvolená dramaturgie funguje.⁵⁸

„Zůstali jsme viset ve stereotypu, zatvrdli jsme v 70. letech. Když jsme se konfrontovali s ostatními soubory, zjistili jsme, že jsme trochu někde jinde.“⁵⁹

⁵⁸ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁵⁹ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

Soubor si připustil, že zaostává a servává v tradičních zajetých kolejích. Zpětná vazba od poroty na loutkářských přehlídkách nekritizovala použití marionetových loutek, ale namítla, že by se soubor měl zamyslet a změnit svůj celkový přístup k dramaturgii, k herectví, výběru textu, ale také použití světelné a zvukové techniky směrem k inovativnosti. Principál si tuto skutečnost vzal k srdci a rozhodl se zpracovat všechny připomínky a doporučení.

Soubor měl před sebou ale spoustu záležitostí k vyřešení. Prvním zásadním krokem bylo sehnat divadelní prostor, kde by se mohlo hrát a kde by se mohla tvořit nová dramaturgie. Principál vedl zdlouhavé rozhovory s vedením města o tom, jaký prostor by se dal přestavět na loutkovou scénu. Vedení města povolilo souboru přechodně zkoušet v bývalé obřadní síni na náměstí T. G. Masaryka, která se přesunula na městský úřad. Zbyl zde tak prázdný a nevyužívaný prostor, který se mohl stát divadelním azylem pro Spolek třeboňského loutkového divadla. Byla tady k dispozici jedna velká místnost a také jedna malá místnost, kam se vešlo několik kulis a malé množství loutek. Zbytek scénografie a loutek musel zůstat uschován na půdě v principálově domě.

Ve velké síni se daly postavit pouze přenosné kulisy, tím pádem bylo možno zpočátku hrát jen inscenace určené pro venkovní uvedení. Byl to naprosto nedivadelní prostor. Tím pádem uvažovat nad novým přístupem k technice bylo v tomto „azylu“ absolutně nemožné. Do síně se mohlo vejít přibližně 20-25 diváků, kteří museli sedět na dřevěných židlích za sebou, v řadách bez elevace. Za jevištním prostorem byly pověšené veškeré černé šály, které soubor měl z bývalého divadla, ale bohužel to nestačilo k tomu, aby se divákovi vytvořil čistě černý divadelní prostor. Vedení města uznalo, že tyto podmínky opravdu nejsou pro soubor ideální, proto přišlo s novým projektem. Nechalo divadlu vyrobit velkou ocelovou konstrukci pro kukátkovou scénu, která se bude moci postavit na činoherní scéně divadla J. K. Tyla.⁶⁰

⁶⁰ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Tento krok měl zajistit, že soubor může hrát i další hry ze svého repertoáru, zejména tedy inscenace, ve kterých se hraje s marionetami na dlouhých nitích. Bohužel tento projekt se vyjevil jako velmi nepraktický. Konstrukce se musela jednorázově složit při každé zkoušce a také rozložit. Jelikož byly díly konstrukce nesmírně těžké, tak pouze samotná stavba konstrukce trvala minimálně dvě hodiny. Bylo také nutné pověsit světla a připravit zvukovou techniku. Když se tato příprava sečte s čistým časem zkoušení, tak jedna zkouška časově trvala šest hodin, což bylo nad časové možnosti všech členů. Mimo jiné skutečnost, že divadlo nemělo prostor, byl také jeden z hlavních důvodů, proč se muselo začít uvažovat nad novou divadelní tvorbou a výpravou. Otázkou tedy zůstávalo: „*Kam s loutkovým divadlem?*“

Ve stejný čas se díky předešlým komunálním volbám změnilo vedení města. Tím pádem principálovi začal stejný proces žádání o nový prostor.⁶¹

*„Opět jsem musel chodit za vedením a vysvětlovat, proč potřebujeme nový prostor, co potřebujeme a jak to bude.“*⁶²

Vedení města odmítlo dát nový prostor čistě pro divadelní účely. Vymysleli proto další projekt, který byl pro ně víceúčelový. V Třeboni se každoročně koná mezinárodní festival animovaného filmu Anifilm. Proto je nutné zajistit pro promítání filmů několik sálů. Později se ukázalo, že sálů není k dispozici dostatek, a tak bylo nezbytné vyhledat další prostor, který by jako promítací sál mohl sloužit. Vedení města navrhl, že by tento sál mohlo využívat i loutkové divadlo jako sál divadelní.

Byla tedy zadána vyhledávací studie na prostory. Z pěti vytypovaných prostorů principálovi vyhovovaly dokonce tři. Principál se účastnil všech schůzek s projektanty, aby jim objasnil, co všechno bude v divadelním sále potřeba, protože ani jeden projektantů neměl větší zkušenost s navrhováním divadelních prostorů. Byly nabídnuty prostory jako například bývalá výměníková stanice, která se nacházela mimo centrum města a musela by se kompletně celá přestavět. Vedle treboňského zámku byl nevyužitý prázdný dvorek, kde by se také dala vybudovat nová loutková scéna s tím, že v protějším domě přes ulici by měli herci zázemí, šatnu, jeden sklad

⁶¹ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁶² KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

loutek a k tomu by se tam měla otevřít stálá expozice loutek, což by pro soubor bylo krajně nepraktické. Dalším prostorem byla půda na Městském Úřadě v Třeboni.

Principál si už od začátku přál prostor, ve kterém nyní hrají, a to velkou místnost v domě vedle Divadla Josefa Kajetána Tyla, která byla využívána jako prostor pro různé výstavy a expozice. Měl přesnou představu, jak by místnost nechal změnit a vybavit. Shodou náhod tento prostor vyhovoval i vedení města hned ze dvou důvodů.

Co se týkalo festivalu Anifilm, tento prostor byl více než vhodný pro promítání animovaných filmů, takže vyhovoval svou víceúčelovostí. Další důvod byl spíše praktického rázu. Vedení města se rozhodlo rozšířit komplex divadla Josefa Kajetána Tyla. Mezi domy nechalo vybudovat nové foyer, a tím pádem byla propojena historická činoherní scéna divadla a nová loutková scéna. Zprvu vedl do loutkového divadla pouze jeden vchod z podloubí domu, ale po vybudování nového foyer s hlavním vchodem, tento vchod z podloubí využívají pouze členi souboru. Tímto vchodem se dostanou do dílny, kde si soubor vyrábí loutky a poté po schodech nahoru do zákulisí a malé herecké šatny, kde mají herci své zázemí.⁶³

Obrázek č. 9 Nové foyer (propojení loutkové scény s činoherní)

⁶³ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

2. 6. 1 Nový divadelní prostor pro Spolek třeboňského loutkového divadla

Hned zprvu bylo principálovi jasné, že pouze prostor nebude pro divadelní tvorbu dostačující. Jelikož záměrem bylo využívat sál víceúčelově, bylo nezbytné tento sál technicky vybavit. Původně byla vypočítaná investice na tři miliony korun. Po rozhodnutí propojit obě scény a vybudovat zbrusu nové foyer se investice navýšila o třináct milionů.

Principála opět čekalo několik schůzek s projektanty, aby vybrali tu nejvhodnější techniku. Sál byl vybaven světly, osvětlovacím a zvukovým pultem, dabingovým vybavením, které se nachází v zadní části jeviště. Mezi další technické vybavení patří i projektor a nahrávací zařízení, které slouží k nahrávání textů, autorské hudby či zvuků.

Původním záměrem bylo vybudovat stejné jeviště, jako na loutkové scéně v klášteře. To znamená kukátkové jeviště se spodním prostorem tzv. kufrem, odkud mluviči přímo viděli na jeviště a mohli loutky dabovat. To ale v tomto sále nebylo možné, protože stavbou kufru, by došlo k narušení kleneb v podlaze. Proto se nakoupilo moderní dabingové vybavení pro dabování loutek při rozdělené interpretaci. Dabingové vybavení zahrnuje mikrofony, reproduktory a kamery, které se nacházejí v přední části jeviště a přenášejí do televizních obrazovek, co se na jevišti děje, aby měli mluviči, ale i vodiči o průběhu představení naprostý přehled a nedocházelo k chybám nebo nesladěnosti pohybu a hlasu loutky.

Jeviště bylo vybaveno masivní železnou konstrukcí určenou pro inscenace hrané s marionetami na dlouhém vedení, která se dala posunout dopředu i dozadu, aby v přední části jeviště mohl vzniknout prostor pro inscenace s jinou scénografií bez kukátkového stylu, například pro maňásky nebo javajky.

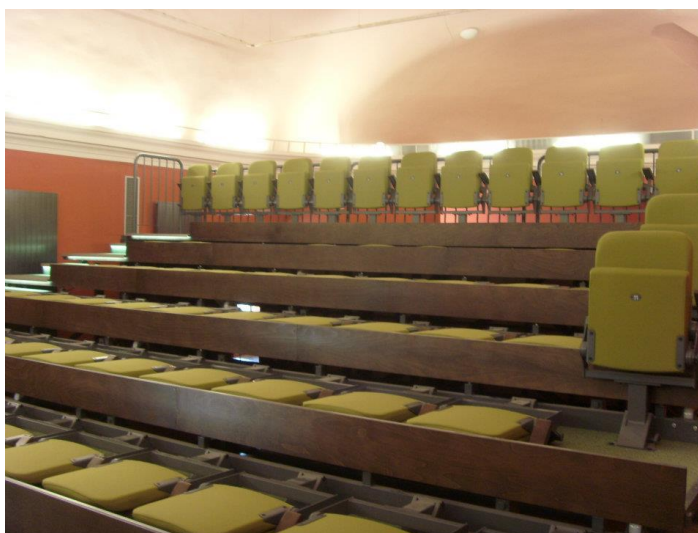
Loutkové divadlo bylo vybaveno zcela novým hledištěm, které se dalo posunout a složit, aby v prostoru hlediště mohla vzniknout i prázdná plocha pro divadelní, ale i jiné účely. Loutková scéna se tedy využívá nejen jako promítací sál, ale i jako volební místnost, nebo jako výstavní sál. V horní části místnosti (na půdě) je vyhrazen prostor pro uložení a uskladnění všech kulis a loutek. V zadní části hlediště je malý prostor, který slouží souboru jako kostymérna, kde jsou umístěny všechny kostýmy a doplňky pro herce.

Nový prostor nabídl souboru nové možnosti pro tvorbu, což je patrné z následující citace Ing. Augustina Kotila.⁶⁴

„Začali jsme jezdit na představení, třeba do Jihočeského divadla a do Malého divadla Jihočeského divadla a na semináře do Chrudimi. Viděli jsme, jaké jsou možnosti, a s těmi poznatky už jsme nechávali dělat nový sál, abychom mohli hrát i jiný typ divadla než, který se tady hrál doposud s marionetami na dlouhé vedení.“⁶⁵

Obrázek č. 10 Skládací hlediště s jevištěm

Obrázek č. 11 Skládací hlediště

⁶⁴ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁶⁵ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

3 Současný Spolek třeboňského loutkového divadla

Následující informace v kapitole budu čerpat z rozhovoru se současným principálem Ing. Augustinem Kotilem, z internetových zdrojů a v popisování jednotlivých inscenací z vlastního pozorování.

Obrázek č. 12 Logo Spolku třeboňského loutkového divadla

V roce 2012, kdy byla stavba nového prostoru dokončena, začala Spolku třeboňského loutkového divadla nová etapa tvorby. V současnosti je v souboru přibližně 20 členů, ale ne všichni jsou vnímáni jako stále aktivní. V souboru je kromě dospělých členů také několik mladších, kteří se ale kvůli svým studiím na vysokých školách nemůžou účastnit všech zkoušek a zároveň být plně součástí inscenačního procesu. Pokud je na programu hra, která se neobejde právě bez těchto mladších členů, tak se většina herců zařídí podle svých časových možností a soubor je opět zcela kompletní.

Hercův úkol není pouze vedení a mluvení loutek, ale jsou tu i další povinnosti, které musí herci zastat. Například minimálně jeden z herců má na starosti veškerou techniku a s tím spojené ovládání světla a zvuku při představeních. Co se týče ostatních funkcí, tak mezi herci platí pravidlo, že každý by měl být schopen zastat vše. Co je ale specifické, je funkce principála. Samotné zkoušení a hraní mu zabere přibližně čtvrtinu času z toho všeho, co má na starosti. Zbytek času vyplní jednáním o financích, loutkách a prostoru, žádáním o granty, vyúčtováním, vyplňováním statistiky pro NIPOS⁶⁶, tvorbou dramaturgického plánu divadla a samozřejmě musí zajistit bezproblémový chod souboru, vybírat do programu inscenace hostujících divadel a v neposlední řadě se musí postarat o vzdělávání souboru, aby nezůstal ve stereotypu a stále si rozšiřoval obzory v divadelním světě.⁶⁷

⁶⁶ NIPOS= Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NIPOS [online]. Praha: NIPOS, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.nipos.cz/>.

⁶⁷ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Soubor se každoročně vzdělává na seminářích, které nabízí celostátní přehlídka Loutkářská Chrudim. Tyto semináře umožňují seznámit se s novými divadelními principy, prvky a také prostředky. Také rozvíjí divadelní dovednosti, jako je například hlasová, pohybová průprava a také práce s loutkou. Principál využívá například semináře základy dramaturgie a režie. Nevzdělávají se ale pouze jednou ročně v Chrudimi. Soubor už absolvoval několik soustředění i s profesionálními loutkoherci nebo tvůrci přímo na loutkové scéně v Třeboni. I od nich získávají cenné zkušenosti a snaží se je promítnout do jejich tvorby a práce. Díky těmto seminářům se i mladší generace souboru může zapojovat aktivně do inscenačního procesu úplně s novými nápady.

Spolek se každoročně účastní krajské přehlídky amatérského loutkového divadla Skupovy Strakonice. Každý rok tam jezdí s nově nazkoušenou inscenací a doufají, že je porota nominuje na celostátní přehlídku Loutkářská Chrudim. Nejezdí tam ale jen proto, aby postoupili a dostali cenu. Už jenom to, že si vyslechnou názor poroty, dostanou zpětnou vazbu i od jiných souborů a hlavně od malých diváků, je pro ně důležitá zkušenost.⁶⁸

„Ted’ jsme bohužel několikrát nepostoupili, protože jsme tolik nestihli inscenovat kvůli časové vytíženosti. Ale do budoucna plánujeme tvořit víc. Budeme připravovat například inscenaci podle předlohy Kouzelná baterka od Olgy Černé, která by měla mít premiéru v únoru 2019.“⁶⁹

⁶⁸ Příloha č. 1- Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁶⁹ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

3.1 Repertoár

Soubor se může pyšnit tradičními a historickými loutkami, které jsou v dnešní době vzácností. Nejdéle jsou v repertoáru zařazené inscenace hrané marionetami na dlouhém vedení, které jsou i v dnešní době velmi oblíbené. Čerpá se ze starých repertoárů předchozích principálů od roku 1956. Některé inscenace jsou poupraveny, hlavně co se týče scénografie nebo dramaturgie. Z marionetového repertoáru na dlouhém vedení Zdeňka Endrise (50 .– 70. léta 20. století) jsou to inscenace ***Krčín a 30 hastrmanů***, ***Jirka mezi broučky*** a upravený ***Dřevěný voják a jeho přátelé***, který se nyní hraje s marionetami na krátkém vedení. Z repertoáru Miroslava Zelenky (70. - 90. léta 20. století) to jsou ***O Kalifu Čápovi*** a ***O silném Honzovi***, které se stále hrají s marionetami na dlouhém vedení. Další jsou ***Šípková Růženka*** a ***Perníková chaloupka***, které se též z dlouhých marionet nechaly převázat na krátké vedení a dají se hrát, jak ve venkovním prostoru, tak v interiéru. Perníková chaloupka je asi nejvíce divácky oblíbená inscenace. A proto jsem se rozhodla ji více rozvést.⁷⁰

3. 1. 1 Inscenace O perníkové chaloupce

Dá se říci, že je i nejhranější inscenací, protože ji Spolek uvádí minimálně čtyřikrát do roka. Tato inscenace byla poprvé uvedena v roce 2001. Napsala ji Eva Svobodová. V obnovené verzi se režie a dramaturgie ujal principál Ing. Augustin Kotil. V původní verzi inscenace se používala již tradičně rozdělená interpretace, ale v inovované verzi použita nebyla. Původně se hrálo v kukátkovém divadle s marionetami na dlouhém vedení, ale v obnovené verzi se marionety zkrátily na krátké vedení. Tato pohádka byla upravena v době, kdy soubor byl bez divadelního prostoru a byla přizpůsobena jako venkovní inscenace, aby se mohla hrát v nedivadelním prostoru a aby se dalo s její konstrukcí snadno manipulovat.

Je určena pro věkovou kategorii od dvou let. Soubor se s touto inscenací zúčastnil přehlídky ve Skupových Strakonicích už v roce 2005, ale s obnovenou a

⁷⁰ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019

poupravenou verzí pod vedením Ing. Augustina Kotila až v roce 2011, kdy dostal takovéto hodnocení od poroty⁷¹:

„Až na dlouhou scénu ježibaby při vaření to bylo nejživější, nejsvěžejší a nejloutkanější představení přehlídky. Práce loutkoherců s marionetami Jeníčka a Mařenky byla velmi dobrá. Protože soubor plánuje svá vystoupení i do exteriéru, vycházeli loutkáři při honičkách i do hlediště. Venku by to jistě bylo přirozenější. Porota soubor s tímto představením doporučila na národní přehlídku Loutkářskou Chrudim. Zdůraznila při tom, že by měl zpracovat na dosud nejednotné scénografii. Navrhla také souboru, aby se zamyslel nad příběhem sympatické postavy kocoura. Nebylo přesně poznat, zda ježibabě slouží dobrovolně, či z donucení a z jakého důvodu ji opouští. Kocour je sice v představení vedlejší role, ale i ona by měla mít svůj vývoj.“⁷²

Scénografie Perníkové chaloupky

Scéna se dá postavit prakticky kdekoliv. Hlavní část je tvořena ze dvou štaflí, které jsou propojeny prknem zafixovaným ve špruších štaflí. Na nich je položená dřevěná kulisa domu nebo Perníkové chaloupky. Ze štaflí se poté postaví i pec pro čarodějnici nebo vězení pro loutky.⁷³

Obrázek č. 13 Perníková chaloupka

⁷¹ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁷² BRŮČEK, Josef. *Skupovy Strakonice přesídlily*. Loutkář. 2011, 2/2011, ISSN 1211–4065, s. 88-89

⁷³ Osobní pozorování.

Obrázek č. 14 Perníková chaloupka a ježibaba

Hudba v Perníkové chaloupce

Žádná reprodukováná hudba zde není použita. Inscenace je doplněná písňemi doprovázenými na elektrické klávesy a o rytmické zvuky, které vytváří herci v zákulisí pomocí Orffových nástrojů.

Loutky a herci v Perníkové chaloupce

Marionety na krátké vedení: *Jeníček, Mařenka, maminka a tatínek, kocour*. Čarodějnice je pojatá činoherně, aby budila větší respekt. Vede také interakci s dětmi a nabízí jim upečené perníčky, kterými vykrmuje Jeníčka s Mařenkou. Diváci se stávají i prostředím pro loutky. Při situaci, kdy se Jeníček s Mařenkou zatoulají, tak odbíhají ze scény mezi diváky a komentují, kde se právě nacházejí (např. zaseknou se o nohu diváka = loutku drží ostružina). Vodiči si dabují své loutky naživo, takže nedochází k žádným nepříjemnostem nebo nepřesnostem, které se mohou stát při rozdělené interpretaci. Naopak jsou v inscenaci situace, kdy herci mezi sebou improvizují a působí to velmi přirozeně. Nejzábavnějším trikem pro diváky je přeměna hubeného Jeníčka a Mařenky na obtlouklé. Jsou vyrobené naprosto stejné dva páry loutek, jen s rozdílnou velikostí těla a v určité chvíli dojde k záměně těchto párů loutek.⁷⁴

⁷⁴Osobní pozorování.

Stručný děj Perníkové chaloupky

Jeníček s Mařenkou se ztratí v lese tatínkovi. Do oka jim padne světlo, které je dovede až do Perníkové chaloupky. A protože mají děti hlad a hlavně chuť, tak začnou loupat z domečku sladký perník. To probudí zlou čarodějnici, která je naláká do svého doupěte a chce děti pěkně vykrmit a pak sníst. S hlídáním dětí čarodějnici pomáhá její služebník - černý kocour. Když přijde onen den, kdy chce čarodějnice své oběti posadit na lopatu, tak na ni děti vyzrají a samy ji strčí do pece. Při útěku domů se k dětem připojí také černý kocour. Děti se dostanou domů a všichni jsou šťastní, že se ve zdraví vrátili.⁷⁵

⁷⁵ *Osobní pozorování.*

K dalším starším druhům loutek patří javajky, které si zahrály v inscenacích *O ptáku Ohniváku a lišce Ryšce* a *O Jabloňové panně*, která byla úplně novým přírůstkem do současného repertoáru.

Soubor našel text *O Jabloňové panně* otisknutý v časopise Loutkář. Tehdy tuto inscenaci hrálo Naivní divadlo v Liberci. Soubor tento příběh velmi zaujal, a tak se zvedl zájem o to, aby se tato hra zařadila do repertoáru. Začaly se shánět vhodné loutky, které by typově odpovídaly postavám v pohádce. Soubor měl sadu marionet na krátkém vedení pro hru *Lancelot a Alexandrina*, která se hrála ve 40. letech. V 70. letech se uvažovalo znovu o uvedení této hry na divadelní prkna. V té době byla vyrobena nová sada loutek pro toto představení. Bohužel kvůli rekonstrukci divadla byly loutky uschovány a po divadelní pauze se k tomuto plánu už principál Miroslav Zelenka nikdy nevrátil. Loutky byly tím pádem uloženy do depozitáře. Shodou náhod tato sada nepoužitých loutek naprosto přesně seděla jak charakterově, tak počtem postav do hry *Jabloňová panna*. Stačilo už jen vymyslet k loutkám a příběhu scénu a mohlo se začít zkoušet. S touto inscenací se také soubor vydal na přehlídku do Strakonic a v roce 2012 dostal toto hodnocení.⁷⁶

„V neděli jsme viděli dvě představení – velké opusy hrané marionetami. Prvním byla Jabloňová panna Spolku třeboňského loutkového divadla. Na nich mě baví a zajímá, že ačkoli dělají klasické marionety, snaží se o nové uchopení, o novou cestu. Ta je, jak všichni dobře víme, nelehká, ale krásná. Mladý a v dobrém slova smyslu ambiciózní režisér Augustin Kotil si vzal opravdu velké sousto. Erbenovu Jabloňovou pannu, upravenou Jiřím Lopourem, zpracoval jako výpravné jevištní drama v zajímavé scéně a s krásnými, pro toto představení udělanými loutkami. Ale jak moc chtěl, aby tam bylo všechno, tak tam toho zkrátka bylo moc. Scéna je rozdělená do tří plánů, v nichž jakoby současně probíhá vlastní děj. To, co je možné ve filmu, je velmi obtížné v divadle. Snaha o střih, navíc v žánru kouzelné pohádky, ke všemu hrané vlastně pomalými marionetami, představení nepomohla. Občas jsme se ztráceli v přemíře kouzelných atributů, ty důležité nebyly posíleny, ty méně důležité či nedůležité to jen zbytečně zamotávaly. Ale je rozhodně potřeba pochválit odvahu k takovému počínu, neuvěřitelnou kázeň a práci. Soubor ještě v sobotu, v

⁷⁶ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

pozdních večerních hodinách, na místě zkoušel, protože hraje v jiném prostoru a potřeboval jistotu, že všechno funguje. Přesto, že tato inscenace má řadu problémů, nějak zvláště zapůsobila a děti ji sledovaly se zaujetím. Držíme palce a jsme zvědaví na další sezónu.“⁷⁷

Soubor stále hraje i tzv. sezónní hry, jako například **Vánoční hru** nebo **Sněhovou královnu** z repertoáru 90. let, které se hrají pouze v zimním období, což je další tradiční zvyklost, která je pro divadlo typická.⁷⁸ Tato inscenace je jedna z nejnáročnějších na vodění loutek a dabování, kterou soubor hraje.

3.1.2 Sněhová královna

Hra je převážně určená věkové kategorii od 4-7 let, tedy spíše pro děti předškolního a mladšího školního věku. Pohádka **Sněhová královna** prošla výraznější scénografickou obrodou, ale jinak se hraje ve stejné verzi, jako před více jak 25 lety. Zachované jsou všechny druhy loutek, které se v inscenaci používají. O režii a dramaturgii se postaral opět současný principál Ing. Augustin Kotil.

Inovace ve scénografii ve hře Sněhová královna

Toto představení se hraje na kukátkové scéně. V zadní části jeviště je plátno, na které jsou promítány projekce zezadu z projektoru. Jsou to původní diapozitivy z konce 80. let. Projekce mají vizuál rozpitých až batikovaných ploch. Abstraktně doplňují atmosféru a scénografii na jevišti. Současně se tím navozuje depresivní a tajemná atmosféra a prostředí zimy. Tato projekce hezky rozvíjí fantazii diváka, aby si pod batikovanými skvrnami představil dané prostředí (př. ledové království, pahorky, nebe, polární záře). Jinak je scéna téměř čistá a vyplňují ji převážně akce loutek. Pouze ve třech prostředích/ situacích je tomu jinak:

V prostředí ledového království jsou na scéně položené ledové krystaly vyrobené z plexiskla, které se ze strany dají ovládat, tím se můžou jednotlivé části

⁷⁷ WEISSOVÁ, Daniela. *Skupovy Strakonice*. Loutkář. 2012, 2/2012, ISSN 1211–4065, s. 88-89.

⁷⁸ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

pohybovat (v situaci, kdy Káj skládá ze střepů krystalů jméno své kamarádky Gerdy.)⁷⁹

Při situaci, kdy Gerda mluví se svým záhonem květin, se kulisa keře, ve které jsou zasazené umělé květiny, ovládá na drátkách z boku ze zákulisí a svým pohybem vytváří dojem, že jsou obživlé.

Poslední prostředí je sídlo u staré Finky, která Gerdě radí, kde má Káje hledat. Prostedí je odděleno indiánským ohništěm z klacků, které je podsvíceno červeným světlem a lehce bliká.

Hudba ve hře Sněhová královna

Stále se používá i původní nadabování loutek spolu s původní složenou hudbou a nazpívanými písněmi. Dabing dětských rolí nahráli žáci ZUŠ Třeboň a členové souboru. Pokud by interpretace nebyla rozdělená, byl by na tuto pohádku zapotřebí dvojnásobný počet herců (mluvičů), což je dost technicky náročné. Nicméně když se současný principál rozhodl, že použije originální nahrávku, chtěl ji alespoň trochu vylepšit. Přidal k ní zvuky zvířat, které v inscenaci tvoří přibližně polovinu postav a přidal tam také zvuky prostředí, ve kterých se postavy vyskytují, aby divákovi pomohl si lépe představit nastavenou atmosféru.

Druhy loutek v inscenaci hry Sněhová královna

Javajky/spodové loutky: *Loupežník, Loupežnice, loupežnická holčička, Sněhová královna, princ a princezna, stará Finka* (spodové loutky jsou voděny ze spodního prostoru pod jevištěm - vany, kam se vejdou maximálně 4 dětské herci). Marionety na dlouhé vedení: *Káj, Gerda, holubičky, vrána, kůň, sob, vítr*; (které vodí minimálně 5 vodičů shora železná konstrukce) Co se týče vodičů a přestaveb, je zapotřebí spousta herců. Minimálně dvě osoby na to, aby přestavby probíhaly hladce a ve správné rychlosti. Jeden technik (osvětlovač a zvukař), jedna inspicientka, dva vodiči v dolní části jeviště, odkud se vodí původní spodové loutky/ javajky a dalších pět vodičů, kteří vodí marionety na dlouhém vedení.⁸⁰

⁷⁹ Osobní pozorování.

⁸⁰ Tamtéž.

Obrázek č. 15 Sněhová královna

Stručný děj hry Sněhová královna

Příběh začíná tím, jak Káj přemlouvá svou kamarádku Gerdu, aby mu vyprávěla pohádku O Sněhové královně. Gerda mu ji vypráví s jistým strachem a obavou. Kájovi během příběhu uvízne v oku kousek ledového zrcadla. Ani jeden nemá tušení, že to je právě ono kouzlo, kterým si královna podmaňuje lidi, kteří se jí zamlouvají. Sněhová královna si vezme Káje s sebou do ledového království. Gerda se proto vydává na cestu a chce svého kamaráda za každou cenu najít. Cestou ji ale potká spousta dobrodružství. Dostane se do království, kde ji princezna obdaruje koněm. Potká rodinu loupežníků, kteří si jí chtějí nechat, ale nakonec jí také pomůžou a darují jí výměnou za koně soba. Naposledy jí poradí stará Finka, která ji navede do království ledu, kde Sněhová královna sídlí. Gerdě se díky lásce povede Káje zachránit. Společně a šťastně se vracejí domů.⁸¹

⁸¹ *Osobní pozorování.*

Souboř si po roce 2012 začal vyrábět další typy loutek a s tím vymýšlet i novou dramaturgii. Co se týče interpretace, principál se snaží v nových inscenacích nejvíce vyhnout právě rozdělené interpretaci, protože podle něj není pro diváka reprodukováný zvuk tak osobním a přirozeným.⁸²

„Pro mě je to takové odosobnění v tu chvíli. Není to přirozené a mám pocit, že diváci mají zážitek jak z kina nebo televize.“⁸³

Souboř vyráběl například maňásky nebo muppety,⁸⁴ které jsou oblíbené hlavně u těch nejmladších diváků, protože samy o sobě působí komicky svou vizáží. S muppetovou inscenací **Červená Karkulka (2013)** se vydali na krajskou přehlídku do Strakonice v roce 2013, odkud postoupil na celostátní přehlídku do Chrudimi. Souboř se ale nebojí experimentovat i ve stylu černého nebo stínového divadla, a to například v inscenaci **Beránci a čert (2014)**. Co se týče inscenací s maňásky, tak nejnovější je pohádka **O pejskovi a kočičce**, která je u dětského diváka také velmi oblíbená.⁸⁵

3. 1. 3 O pejskovi a kočičce

Režie a dramaturgie byly opět v rukou Ing. Augustina Kotila. Inscenace byla vytvořena podle knižní předlohy Josefa Čapka *Povídání o pejskovi a kočičce* v roce 2018 a je určena pro děti od 3-5 let.

Hudba a zvuky v pohádce O pejskovi a kočičce

Žádná reprodukováná hudba v tomto představení není použita. V tomto představení je pouze výrazný zvukový doprovod. Jeden z herců je schovaný v zadní části jeviště a využívá pouze Orffovy i další nástroje na doladění prostředí a pro doladění atmosféry. Například na vytvoření zvuku hromu/bouřky, používají plech, kterým pouze prudce zatřesou.⁸⁶

⁸² Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁸³ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

⁸⁴ Muppeta = U muppet jsou výrazná jejich pohyblivá ústa. Jsou ovládány ručně, nebo prostřednictvím řetězce. Většina muppet jsou vyrobeny z plyše, obvykle mají vypoulené oči, široká ústa a jsou velmi barevné, tím přitahují pozornost dětí.

⁸⁵ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁸⁶ *Osobní pozorování*.

Scénografie

Je tvořena z obdélníkového paravánu a dvou menších po jeho stranách, které uzavírají jakýsi kruhový tvar jeviště. Přes středový paraván je přehozen hnědý přehoz, jenž slouží jako neutrální prostředí, které se ale vždy přizpůsobí díky přidaným doplňkům na konkrétní prostředí. V levé části paravánu je vytvořený otvor, uzavíratelný dřevěnou deskou, na které je namalované víko trouby. Za paravánem je na stojanu postavený model domku pejska a kočičky. V zadní části je vysoký paraván, který díky modrému přehozu symbolizuje nebe, na kterém visí z polystyrenu vyrobené slunce. Za sluníčkem jsou přidělané dešťové kapky, které se zatažením provázku postupně uvolňují a působí jako přirozený déšť. V této inscenaci se hraje s velkým množstvím reálných rekvizit (např. voda, jídlo) a právě to má na dětské diváky velký efekt a baví je to.

Loutky

Všechny charaktery postav jsou zachovány podle předlohy. Loutky *pejska*, *kočičky* a *zlého psa* jsou typičtí maňásci vyrobení z plyše, kteří jsou inspirováni vizáží pejska a kočičky z knižní předlohy. Vystupuje zde *průvodce/vypravěč*, což je civilní postava, která komunikuje s dětským divákem a provází jej mezi jednotlivými příběhy pejska a kočičky. Loutka *slepice* je speciální typ maňáska, který se ovládá pouze na dřevěné tyči. Kvůli tomu u této loutky nejsou možnosti výraznějšího pohybu. Loutkovodič může otáčet pouze celým tělem a v malé míře může pomocí zabudovaného drátku otáčet i hlavou se zobákem. Loutka *dešťovky*, což je růžová housenka z plyše, má na koncích těla zabudovaný drátek, kterým se loutka ovládá. Loutkovodič tak dokáže udělat realistické stočení a autentický pohyb housenky, který vytváří velmi působivý vizuální efekt.

Stručný příběh

Na začátku představení před scénu vystoupí průvodce a vede s dětmi interakci. V krátkém rozhovoru si povídají o příbězích, které znají a mají rádi. Průvodce si s sebou nese knížku *Pejsek a kočička* a navnadí děti na příběhy a patálie, které pejsek s kočičkou zažívají. Celkově se odehrají tři příběhy. Před každým příběhem vyjde průvodce a uvede příběh tak, že přečte z knížky pár začátečních vět.

První příběh je o tom, jak pejsek s kočičkou myli podlahu. V tomto příběhu se pracuje se zmenšenými neckami a skutečnou vodou. Pro vizuální změnu v čisté a špinavé srsti zvířátek po umytí podlahy se použije navlečená černá nebo hnědá punčocha přes maňáska, což je dostatečně viditelná změna pro diváky.

Další příběh je o tom, jak si pejsek roztrhl kalhoty. Zde je použitý princip zvětšení detailu při situaci, kdy kočička zašívala pejskovi kalhoty dešťovkou v domnění, že to je nit. Nad paravánem se odehrává zvětšený obraz, jak kočička zašívá. Vedle nich je přes hnědý přehoz zavěšený čtvercový plát, ve kterém jsou vyřezané díry, kterými prolézá dlouhá dešťovka a vytvoří tak iluzivní zašitou díru v pejskových kalhotách.

Posledním příběhem je, jak si pejsek s kočičkou pekli dort. Z reakce diváků můžu tvrdit, že se jedná asi o nejzábavnější část inscenace. Maňásci pracují s reálnými potravinami (mouka, vejce, sůl, salám, atd.) Průvodce zde pomáhá maňáskům dát dort do trouby a zase ho vyndá, protože to loutky nezvládnou. A po nepovedeném pokusu o dobrý dort jim průvodce donese jiný zákusek se svíčkou, aby je potěšil. Průvodce ukončí celé představení a rozloučí se s diváky.⁸⁷

Soubor s touto inscenací zamířil v roce 2018 na přehlídku Skupovy Strakonice, odkud bohužel nebyl nominován na Loutkářskou Chrudim.⁸⁸

*„Od poroty ve Strakonicích jsme dostali milé hodnocení, ale samozřejmě několik rad a poznámek, co je třeba zlepšovat. Řekli nám, že tímto představením nikoho neurazíme a můžeme se s ním na žebříčku oblíbenosti udržet dlouho. Ale na postup na národní přehlídku do Chrudimi to bohužel nestačí. Řekli nám, že jsme vsadili na jistotu a nepustili jsme se do žádné velké výzvy.“*⁸⁹

V repertoáru jsou i další nové inscenace jako například ***Naše krásná zahrádka*** (2012), ***O princezně Solimánské*** (2014), ***O třech prasátkách*** (2015), ***Neposlušná kůzlátka*** (2016) nebo ***Pohádka třeboňského kapra*** (2017), které režíroval principál Ing. Augustin Kotil.⁹⁰

⁸⁷ *Osobní pozorování.*

⁸⁸ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kötlem ze dne 3. 1. 2019.

⁸⁹ KOTIL Augustin. *Osobní rozhovor*. Třeboň, 3. 1. 2019.

⁹⁰ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kötlem ze dne 3. 1. 2019.

3. 2 Doprovodné aktivity k inscenacím

Kromě představení pro děti si principál začal pohrávat s myšlenkou, jestli by nebylo dobré k inscenacím dělat i doprovodné dílny. Zatím ale nenašel inscenaci, kterou by mohla dílna ideálně doplnit nebo naopak více přiblížit divákům. Přinejmenším se v současné chvíli rodí myšlenka o vytvoření reflektivní dílny pro malé diváky, aby začali o inscenaci více přemýšlet a soubor aby dostal co nejvíce zpětné vazby a popřípadě zapracoval na nedostacích před účastí na přehlídkách.⁹¹

3. 3 Zkoušky a inscenační proces

Soubor hraje pravidelně představení jednou měsíčně. Tradičně už po několik let v 15:30 v neděli. Jedním z dalších kulturních záměrů vedení města je předložit divákům širší kulturní nabídku. Proto rozhodlo, že se budou měsíčně hrát dvě loutková představení, ale jedno z toho bude hrát hostující soubor, který pečlivě vybere sám principál Spolku třeboňského loutkového divadla a pozve ho do Třeboně na loutkovou scénu.

Od toho se odvíjí i počet zkoušek. Pokud má soubor vystoupit s nazkoušenou hrou z repertoáru, tak stačí jedna zkouška v týdnu, aby si soubor hru zopakoval. Poté ještě následuje generální zkouška v den představení. Ale pokud jde o zkoušení nové inscenace, tak se samozřejmě schází častěji a termíny zkoušek se přizpůsobují časovým možnostem členů.

V ideálním případě by měla inscenace vzniknout během půl roku, ale to z hlediska zkoušek a časových možností není reálné. Inscenační proces obsahuje hledání námětu nebo předlohy, napsání scénáře, nekonečně schůzek režiséra s výtvarníky, samotnou výrobu loutek a kulís a poté čisté zkoušení. Celý proces se tedy většinou může protáhnout až na rok.⁹²

3. 4 Další činnosti a akce Spolku třeboňského loutkového divadla

Spolek třeboňského loutkového divadla se kromě divadla pro děti podílí ještě na jiných kulturních akcích města Třeboně a okolí. Každou letní sezonu pořádají **historické prohlídky města Třeboně**, ve kterých je průvodcem vždy kostýmovaná

⁹¹ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

⁹² *Tamtéž.*

osobnost spjatá s Třeboní, nebo hrané prohlídky zvané **Třeboňské tajemnosti**, kde se na trase v centru města (náměstí, zámek, klášter) odehraje několik situací, které mají přiblížit reálný život v minulosti. Soubor je vždy součástí i několika kostýmovaných průvodů při příležitosti akcí jako **Otevírání lázeňské sezóny** ve stylu 19. a 20. století nebo **Slavností Petra Voka z Rožmberka**. V neposlední řadě také Spolek pomáhá s organizací strašidelného lesa pro děti do 15 let neboli **Cesty za pokladem Černé Paní**, kde na každém stanovišti čekají pohádkové nebo hororové postavy a sehrávají tam vymyšlené etudy.

Nejvýznamnější akcí je však pro soubor **Pohádková Třeboň**, což je nesoutěžní festival a zároveň přehlídka, kterou pořádá spolu s Odborem kultury a cestovního ruchu právě Spolek třeboňského loutkového divadla.⁹³

3. 4. 1 Pohádková Třeboň

Pohádková Třeboň byla dříve postupová přehlídka dětského divadla, která se konala v 90. letech. Z této přehlídky divadla pro děti mohly soubory postoupit na přehlídku Loutkářská Chrudim nebo na Dětskou scénu, která se původně konala v jihočeské Kaplici. Poté se Dětská scéna přesunula do blízkých Prachatic, dále do Ústí nad Orlicí a do Trutnova, kde se konala tato přehlídka až do roku 2010. V roce 2011 bylo nuceno Národní informační a poradenské středisko pro kulturu Praha vyhlásit konkurz na nové místo konání. Jedno ze čtyř kandidátů byla právě i **Třeboň**. Ve výsledku ale zvítězilo město Svitavy a 40. ročník přehlídky se odehrál právě tam.

Z postupové přehlídky se stala Pohádková Třeboň pouze nesoutěžní festivalovou přehlídkou. První ročník se konal v roce 2014 při příležitosti oslavy 90. výročí loutkového divadla. První impuls vyšel od současného principála Ing. Augustina Kotila, který si původní přehlídky pamatoval ještě jako dítě. Zprvu byl tedy festival organizován Spolkem třeboňského loutkového divadla, který díky grantům, mohl tuto akci uskutečnit. Později se však organizační stránky ujal Odbor kultury a cestovního ruchu města Třeboně.

Na rozdíl od jiných známých festivalů nebo přehlídek, které trvají maximálně týden, tento festival trvá přibližně měsíc. Koná se vždy na přelomu října a listopadu. Výhodou tohoto festivalu je, že není časově náročný pro diváky, protože se

⁹³ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

představení konají jednou nebo dvakrát za víkend. První ročník byl ale ještě organizován jinak, jednalo se o několik dnů za sebou, které byly nabitě od rána do večera. Zjistilo se, že tento koncept není pro návštěvníky festivalu úplně vyhovující a proto byl program přizpůsoben a určen pro věkovou kategorii od 2 let (spíše předškolní, mladší školní věk). V tak krátkém čase nebylo pro rodiče s dětmi možné stihnout všechna představení, na která by se chtěli jít podívat. V dalším ročníku se snížil počet představení na den - jedno dopolední, jedno odpolední, což stále nebylo dostatečně vyhovující. V současné době je festival prodloužen na celý měsíc s tím, že se zachoval stejný počet představení, tedy 10-15 a hraje se pouze o víkendu.⁹⁴

⁹⁴ Příloha č. 1 - Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019.

Závěr

Čas, který jsem věnovala na napsání této práce, pro mě byl překvapivě příjemně strávený. Ať už mám na mysli fázi vyhledávání informací, jak v knižních publikacích, tak na internetových zdrojích, dlouhé ale milé rozhovory s principálem Ing. Augustinem Kotilem, od kterého jsem se dozvěděla nespočet informací, nebo zhlédnutí nových divadelních inscenací Spolku třeboňského loutkového divadla. Vzhledem k tomu, že jsem nemohla čerpat z mnoha zdrojů, dovoluji si tvrdit, že jsem si na shrnutí celkové a novodobé historie souboru dokázala vystačit s načerpanými informacemi. Myslím si, že čtenář po přečtení mé práce bude mít souvislý přehled o fungování souboru a jeho tvorbě během téměř jednoho století. Dozví se o překážkách, které soubor musel překonat, aby mohl stále tvořit. Pokud bych měla definovat, čím je výjimečný Spolek třeboňského loutkového divadla, pak je to pro mě soubor s obrovskou vášní stále tvořit pro dětského diváka, s neuvěřitelnou láskou ke klasickým marionetám a zároveň odhodláním od mladší generace souboru zkoušet nové věci a dál tvořit alternativnějším způsobem. Co se týče pokračování v tradičních šlépějích souboru a novým přístupem k dramaturgii, myslím si, že soubor našel zlatou střední cestu mezi hraním tradičních marionetových a javajkových inscenací a tvorbou inscenací založených například na muppetech nebo maňáscích. Jejich současný repertoár je pro mě velice vyvážený, což mě jako diváka velmi těší, protože si v něm každý najde své.

Na každém čtenáři je, aby si o souboru udělal názor a obrázek sám. A pokud mu moje práce k tomu nebude stačit, není nic jednoduššího, než navštívit loutkové divadlo v Třeboni a přesvědčit se o jeho kvalitách. Pro mě je hlavní, že jsem touto prací uvedla Spolek třeboňského loutkového divadla do povědomí veřejnosti.

Použité zdroje

Použitá literatura

VALIŠ, Jan. *600 let města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor, 1976. ISBN 183004, s. 148-153.

RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – I (PRAHA)*. Loutkář. 2012, 1/2012, ISSN 1211–4065, s. 38-41.

RICHTER, Luděk. *Mapování amatérských krajů – IV*. Loutkář. 2012, 4/2012, ISSN 1211–4065, s. 191-193.

WEISSOVÁ, Daniela. *Skupovy Strakonice*. Loutkář. 2012, 2/2012, ISSN 1211–4065, s. 88-89.

BRŮČEK, Josef. *Skupovy Strakonice přesídlily*. Loutkář. 2011, 2/2011, ISSN 1211–4065, s. 88-89

RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DDD, 2008. ISBN 978 – 80 – 902975 – 8 – 6.

RICHTER, Luděk. *Divadlo pro děti*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2016. ISBN 978-80-905055-0-6.

DVOŘÁK, Jan. *Herectví s loutkou*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1997. ISBN 80-7068-069-5.

NOVÁK, Jan. *Fenomén českého loutkářství: nejstarší amatérské loutkářské soubory*. Praha: KANT, 2016. ISBN 978-80-7437-205-6.

Elektronické zdroje

MINÁŘ, Marek. *Lidové řezbářství* [online]. 2009. Praha: Grada, 2009 [cit. 2019-05-03]. ISBN 24775579. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/193352/lidove-rezbarstvi/>.

Říše loutek – Wikipedie [online], Poslední aktualizace 11. 4. 2018 10:25 [cit. 2019-05-03], Wikipedia. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%AD%C5%A1e_loutek.

Matěj Kopecký – Životopis/Info – FDb.cz [online], Filmová databáze [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/384602-matej-kopecky.html>.

Josef Skupa - Životopis/Info – FDb.cz [online], Filmová databáze [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/105953-josef-skupa.html>.

luminiscenční divadlo / Vševed.cz [online], Encyklopedie vseved [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://encyklopedie.vseved.cz/luminiscen%C4%8Dn%C3%AD+divadlo>.

DbČAD: Soubory: Spolek třeboňského loutkového divadla, SOKOL, LD [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=9809>.

DbČAD: Osobnosti Endris, Zdeněk, LD, Třeboň [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-17]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=1526>.

Jan Malík – Wikipedie [online], Poslední aktualizace 13. 5. 2019 9:18 [cit. 2019-05-17]. Wikipedia. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Mal%C3%ADk.

DbČAD: *Soubory: PEKUF, pův. Loutkové divadlo Městského kultur. střediska* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>.

DbČAD: *Video: Třeboň, PEKUF, Asagao, 1987* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=576>.

DbČAD: *Video: Třeboň, PEKUF, Krysař, 1988* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=575>.

DbČAD: *Video: Třeboň, PEKUF, Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka, 1989* [online], Databáze českého amatérského divadla [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=video&id=571>.

NIPOS [online], NIPOS [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.nipos.cz/>.

Rozhovory

Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem ze dne 3. 1. 2019. Uveden v příloze č. 1.

Rozhovor s Mgr. Annou Kohoutovou ze dne 11. 3. 2019. Uveden v příloze č. 2.

Seznam obrázků

Seznam obrázků v textové části:

- Obrázek č. 1 Loutková scéna ze sokolského cvičiště.....str. 13**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10150834119984746/10154414985629746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 2 Inscenace Krysař, soubor PEKUF.....str. 21**
<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>
- Obrázek č. 3 Inscenace Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka, soubor PEKUF.....str. 21**
<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=1075>
- Obrázek č. 4 Konstrukce na vodění marionet na dlouhém vedení v klášterní scéně.....str. 24**
zdroj: archiv soubor
- Obrázek č. 5 „Kufr“ prostor odkud mluviči dabovali loutky.....str.24**
<https://jindrichohradecky.denik.cz/galerie/jhg-loutky-trebon.html?photo=7&mm=947600&back=2488041223-1180-26>
- Obrázek č. 6 Loutkový soubor v bývalé klášterní loutkové scéně.....str. 24**
zdroj: archiv souboru
- Obrázek č. 7 O ptáku Ohniváku a lišce Ryšce.....str. 30**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10151431936769746/10151431941394746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 8 Dřevěný vojáček a jeho přátelé.....str. 31**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10151409461939746/10151409462474746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 9 Nové foyer (propojení loutkové scény s činoherní).....str. 34**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10150986389794746/10150986402024746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 10 Skládací hlediště s jevištěm.....str. 36**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10150982328719746/10150982331984746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 11 Skládací hlediště.....str. 36**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10150986389794746/10150986412829746/?type=3&theater>
- Obrázek č. 12 Logo Spolku třeboňského loutkového divadla.....str. 37**
<https://www.facebook.com/spolekloutkovehodivadla/photos/a.10150108803384746/10154285635789746/?type=1&theater>

Obrázek č. 13 Perníková chaloupka.....str. 40

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151431936769746/10151431943999746/?type=3&theater>

Obrázek č. 14 Perníková chaloupka a ježibaba.....str. 41

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151376077159746/10151409459734746/?type=3&theater>

Obrázek č. 15 Sněhová královna.....str. 46

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/gm.345203989658661/10158177012559746/?type=3&theater>

Seznam obrázků v příloze č. 3:

Obrázek č. 16 Muppeta Červené Karkulky

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151663041979746/10151663043174746/?type=3&theater>

Obrázek č. 17 Muppeta Myslivce z pohádky Červená Karkulka

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151663041979746/10151663043174746/?type=3&theater>

Obrázek č. 18 Maňásek z pohádky Beránci a čert. (černé divadlo)

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10152654996169746/10152655000459746/?type=3&theater>

Obrázek č. 19 O princezně Solimánské

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10152678234494746/10152678234649746/?type=3&theater>

Obrázek č. 20 O třech prasátkách

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10152654996169746/10153635616829746/?type=3&theater>

Obrázek č. 21 Jirka mezi broučky

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151435753159746/10151435753224746/?type=3&theater>

Obrázek č. 22 Dlouhý, Široký a Bystrozraký

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/gm.748555835317283/10156470782519746/?type=3&theater>

Obrázek č. 23 Naše krásná zahrádka

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151407621194746/10151407622159746/?type=3&theater>

Obrázek č. 24 Pohádkový les pro děti

<https://www.facebook.com/spolekloutkovohodivadla/photos/a.10151442886889746/10151442886999746/?type=3&theater>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem, který se uskutečnil 3. 1. 2019

Příloha č. 2. – Rozhovor s bývalou členkou souboru PEKUF Mgr. Annou Kohoutovou, který se uskutečnil 11. 3. 2019

Příloha č. 3 – Obrázková příloha – Fotografie ze Spolku třeboňského loutkového divadla

Příloha č. 1 Rozhovor s Ing. Augustinem Kotilem, který se uskutečnil 3. 1. 2019.

Jakého principála jste zažil, když jste byl hercem v souboru?

Principálem byl pan Miroslav Zelenka. Bylo to okolo roku 1990.

S jakými loutkami jste hráli?

Hrálo se hlavně s marionetami na dlouhém vedení, to znamená na dlouhých nitích, přibližně 2,20 m. Tehdy byla vybudovaná stálá scéna v bývalém klášteře. A ta scéna byla určená pouze pro dlouhé marionety nebo pro spodové loutky, ale s těmi se hrálo ojedinelé. Spíš se braly jako doplňující.

Jak to vypadalo na loutkové scéně v klášteře?

Byl tam uzpůsobený horizont s hlubokým nasvícením, což jsme byli jedno z mála divadel, které to měly. A byla tam vepředu dřevěná konstrukce, na které stáli herci, aby odtud vodili marionety. V současném divadle právě máme vyrobenou kopii této konstrukce, ale ze železa. Byl tam taky obrovský sklad loutek. A do sálu se vešlo přibližně 110 dětských diváků, ale museli sedět na nepohodlných dřevěných lavicích.

Používala se v té době rozdělená interpretace?

Ano, mluviči seděli před konstrukcí v tzv. kufru, takže mluviči viděli přímo na scénu a mohli dabovat loutky, protože odtud bylo na scénu velmi dobře vidět. A zároveň byli skrytí před diváky.

Jaká představení patřila do repertoáru pana Zelenky?

Sněhová královna, což se hrálo v době zimy. Šípková Růženka, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Kalif Čáp, a když jsem tam přišel já, tak se zkoušela inscenace O silném Honzovi. Měla se začít zkoušet pohádka O ptáku Ohniváku a s javajkami jako v původním konceptu, ale nikdy se to nezačalo zkoušet v divadle, pouze se o tom mluvilo v klubovně. Potom se obnovila hra Krčín a 30 hastrmanů, ke které se přistupovalo jako ke hře po pamětníky. A potom Vánoční hra, což byl takový loutkový Betlém, protože pan Zelenka byl betlémář.

Jak často probíhaly zkoušky?

Zkoušky byly každý týden. A hodně se dbalo na pečlivé a intenzivní zkoušení.

Odkud jste měli finance na provoz divadla?

Byli jsme začlenění do struktury Městského kulturního a informačního střediska. Takže jsme s nimi byli propojeni, dotovali nás a spolu s principálem vybírali představení do repertoáru.

Kde jste se vzdělávali?

Tenkrát s námi dělala workshopy a různá cvičení Eva Svobodová, což byla v té době autorka her a členka souboru. V té době studovala dramatickou výchovu v Praze, takže díky tomu byla v tomto ohledu zkušená. A také nám sháněla několik dalších lektorů na pohybovou průpravu a nebo na vodění loutek. Třeba Miroslavu Jindrovou na hlasovou průpravu, nebo na vodění loutek pana Antona. Probíhalo to v Domově dětí a mládeže, nebo ve školce, kde byla Eva Svobodová ředitelkou.

Jezdili jste na nějaké přehlídky za pana Zelenky?

Jojo, jezdili jsme na krajské a i jsme se dostali na celostátní do Chrudimi. Zlomová přehlídka byla v Chrudimi, kam jsme jeli s inscenací Kalif Čáp, kde jsme dostali oprávněnou kritiku. Kalif Čáp byla klasická marionetová záležitost, ale nebylo na ní nic inovativního pro novou dramaturgii loutkářství. V té době se soubor trochu rozpadl, protože to pro starší generaci bylo osobní zklamání.

Kdo byl dalším principálem?

Po smrti pana Zelenky v roce 2002 bylo principáloství nabídnuto mně, ale jelikož jsem právě dokončil vysokou školu a rozjížděl jsem si svoje květinářství, tak jsem tu nabídku nemohl přijmout. Už proto, že bych na to divadlo neměl dostatek času, kolik by bylo potřeba. Takže další principálkou byla Jaroslava Štěrbová. Já jsem post principála převzal až v roce 2006.

Po tom, co jste museli opustit scénu v klášteře, tak kde bylo vaše zázemí?

Stále jsem komunikoval s vedením města, kam se vrátíme. Jelikož na náměstí přestala fungovat obřadní síň a bylo to v rámci celé budovy, tak jsme se dočasně

přestěhovali tam a dočasně jsme tam zkoušeli. Ale vlastně to byla jedna velká místnost, ve které se dalo hrát, takže jsme tam hráli i nějaká představení, ale nebylo to nastálo. Byl to naprosto nedivadelní prostor. Takže se tam vlastně daly hrát pouze hry, které byly určené na ven. Potom město vymyslelo, že nám nechají udělat velkou skládací ocelovou konstrukci, která se bude moct nechat postavit ve velkém divadle a bude se tam moci hrát i představení na dlouhých nitích. Jenomže díly konstrukce byly strašně těžké a stavba konstrukce nám trvala přes dvě hodiny a to nemluvím o tom, že jsme tam ještě museli navěsit světla, připravit zvukovou techniku. Což k tomu absolutně nebylo a nedalo se to takhle hrát. Takže se zase začalo hledat, kam s loutkovým divadlem. V té době probíhaly komunální volby a tím pádem se změnilo vedení města. Takže jsem opět musel chodit za vedením a vysvětlovat, proč potřebujeme nový prostor, co potřebujeme a jak to bude. Tato žádost byla prakticky zamítnuta. Nicméně v Třeboni se každoročně koná mezinárodní festival Anifilm a ten potřebuje mít k dispozici sálu na promítání. Později se to tedy rozvíjelo. Anifilm potřeboval více promítacích sálů a tím pádem se navrhlo, že by ten sál mohlo využívat i loutkové divadlo.

Byla tedy zadána vyhledávací studie na prostory, bylo vytipovaných pět prostorů v Třeboni a mně se z toho líbily tři. Byl jsem vždy zvaný na schůzky s architekty, abych jim vždy řekl, co ten divadelní sál potřebuje, protože ani jeden z nich neměl zkušenost s navrhováním divadelních prostorů.

Jaké prostory vám nabídli?

Ten, ve kterém jsme teď, tak ten já jsem chtěl od začátku. Proto jsem moc rád, že jsme ho nakonec dostali. Ale potom to byla bývalá výměníková stanice mezi paneláky. Za Plzeňskou hospodou je budova, která by šla celá přestavět na loutkové divadlo. Další byla Pěšárna pod hrází. Naproti Krčínovu domu vedle zámku je dvorek nevyužitý a tam by se postavila úplně nová divadelní scéna. Krčínův dům by sloužil jako zázemí a bylo by tam i menší muzeum loutek. A další byla půda na městském úřadě. Takže pro nás nejlepší varianta, že je loutková scéna vedle činoherní. My jsme chtěli zachovat původní vchod z podloubí, ale vedení města rozhodlo, že vybuduje celé nové foyer a tím budou dvě scény průchozí. Takže ta investice byla o 13 milionů vyšší. My jsme měli investici spočítanou na 2 miliony, na přestavbu výstavního sálu.

Dostali jste poté peníze i na vybavení sálu?

Hned zprvu se zjistilo, že v sále není žádné vybavení. Mám na mysli světla, opony a prostě všechno. Takže jsem pořád žádal vedení o divadelní techniku, protože to, že nám postaví sál, neznamená, že se tam dá hrát a že jestli to má používat i někdo jiný, protože záměrem bylo ten sál postavit jako víceúčelový, tak je potřeba to vybavit technikou. Na to město slyšelo a navýšilo rozpočet o další milion. A já jsem poté s projektantem vybíral nejlepší techniku.

Dalo by se říci, že nový prostor vám dal nové divadelní možnosti?

To určitě. V té době už jsme začali jezdit i na semináře do Chrudimi. A začali jsme jezdit na jiná představení, třeba do Jihočeského divadla a do Malého divadla Jihočeského divadla, abychom viděli, co tam hrají profesionálové. Viděli jsme, jaké jsou možnosti, a s těmi poznatky už jsme nechávali dělat nový sál, abychom mohli hrát i jiný typ divadla, než který se tady hrál doposud.

Začali jste si vyrábět loutky sami?

No v té době ještě ne. Pracovali jsme s tím, co jsme měli, ale snažili jsme se ty pohádky nově pojmout. Snažili jsme se vybírat z širokého fundusu loutek, protože tam bylo přes 200 loutek, které byly nevyužité. Například takhle jsme to využili u Jabloňové panny. Našli jsme text někde v Loutkáři, myslím. Našli jsme ve fundusu loutky, které se dělaly pro hru Lancelot a Alexandrina, což byla hra pro dospělé. Ve fundusu byly dvě sady loutek, my jsme zjistili, že s tou druhou sadou loutek, co se vyrobila v 70. letech, tak se s ní nikdy nehrálo. A když se dělala obnova představení, protože hra byla z 50. let, tak jsme vzali loutky, převázali je na krátké vedení a náhodou nám to typově sedělo na Jabloňovou pannu. Všechno výborně typově! Kostýmově i počet mužů a počet žen, všechno nám to krásně vyšlo, takže jsme mohli použít tyto loutky, ale udělali jsme z toho úplně jinou hru. Jen jsme k tomu udělali kulisy.

Takže bylo to tak, že jsme se prvně snažili využívat ty starší loutky a později jsme objevili text Naše krásnou zahrádku, což byla maňásková hra, takže to byla první inscenace, pro kterou jsme vyráběli loutky sami, protože maňásky jsme žádné neměli.

Kdy a proč jste se rozhodli tvořit i jiné inscenace než pouze tradiční marionetové?

Když jsme dostali výpověď z divadla v klášteře a neměli jsme další prostor, kde bychom mohli zkoušet, tak jsme museli začít o těch inscenacích přemýšlet jinak. Museli jsme to uzpůsobit pro hraní venku nebo v prostorech, které nejsou určené pro hraní divadla.

Jaké další inscenace jste hráli v tomto novém inovativním duchu?

Byl to tedy Dřevěný vojáček a jeho přátelé. Jabloňová panna. Nově se dělala i Perníková chaloupka, která byla typickou pohádkou pro hraní venku. Naše krásná zahrádka. A O ptáku Ohniváku a lišce Ryšce. Ale inscenace O ptáku Ohniváku se začala rozpracovávat a připravovat ještě ve starém divadle. My jsme ale opět potřebovali pohádku na ven, takže jsme ji museli předělat. Hlavně z hlediska scénografie. Tahle pohádka vyžaduje hodně herců, takže jsme museli i použít rozdělenou interpretaci nahranou na CD, aby se to dalo zvládnout a bylo to venku dostatečně slyšet.

Perníkovou chaloupku jsme přizpůsobili, aby se dala lehce rozložit a zase složit. Používáme dvojce štafle, mezi kterými je hrací prkno a na tom základní kulisy. Během představení se ale štafle přemění na elevaci pro herce a pak třeba na troubu. Takže jsme to pojali multifunkčně. Herci jsou přiznaní v černém oblečení, běhají s loutkami mezi diváky a hrají s nimi. Role čarodějnice je hrána naživo, což nám u dětí vždy funguje a mají z ní větší respekt.

Pro inscenaci Naše krásná zahrádka je postavená konstrukce, která má tvořit záhon zeleniny. Hrajeme s maňásky, zelenina je vyrobená s obličejem na špejli, která vylézá ze záhonu. Poté tam máme ještě zvířátka, jako housenku, psa a zajíce. To jsou typičtí maňasci na ruku a jsou vyrobené z plyše. A zahradnice, které záhon patří, hraje činohru.

Co říkala porota ve Strakoncích na vaši inscenaci Dřevěný vojáček a jeho přátelé?

Byli jsme vlastně pochváleni. Přišlo jim to inovativní, což se v té době od inscenací očekávalo. A proto nás poslali dál do Chrudimi. Řekli nám, že to bylo něco jiného,

ale zároveň řekli, že to bylo takové příjemné, klasické retro. Takové příjemné pohlazení po duši a že děti s pohádkou šly celou dobu. A to byl taky jeden z důvodů, proč nás s tou pohádkou poslali dál na přehlídku. Ale na druhou stranu, jsme všichni cítili, že jsme zůstali viset ve stereotypu, zatvrdli jsme v 70. letech. Když jsme se konfrontovali s ostatními soubory, zjistili jsme, že jsme trochu někde jinde.

Jak se do nových inscenací angažuje starší generace herců, která je zvyklá a odchovaná na klasických marionetových loutkách?

Oni by do toho měli i chuť, ale většinou to ztroskotá na čase, protože nemají úplně čas se tomu naplno věnovat. Takže já to většinou zkouším s těmi mladšími a ti starší se na nás chodí dívat a řeknou nezávisle názor a připomínky z třetího oka. Takže já se snažím do celkového programu zapojit i tu klasiku, ale zároveň se snažím, abychom nezaostávali a posouvali se dál, držet krok se současnou divadelní tvorbou a spíš na tom odchovat mladší generaci herců. Nechci prostě zůstat ve stereotypu. A myslím, že je to zajímavé jak pro diváka, tak i pro herce, zkusit si obojí.

Dělal jste nějaký nábor členů do souboru?

Spíš to šlo tak nějak přirozeně. Jediný nábor, který se dělal před třemi lety. Chtěli jsme otevřít dramatický kroužek, protože do té doby na ZUŠ v Třeboni žádný literárně dramatický obor nebyl. Rozjel se ale právě v tu chvíli, kdy mě napadla stejná myšlenka. Nějak jsem tušil, že to nebude mít cenu si konkurovat, když šlo o ZUŠ. Do budoucna plánuji se jít zeptat do ZUŠky, jestli by nemohla vzniknout spolupráce a jestli by některé děti nechtěly pod mým vedením udělat přímo loutkovou inscenaci. Určitě to není tak, že bych někomu chtěl lézt do zelí. Hlavně to nemám vystudované.

Jak vypadal nový prostor v divadle Josefa Kajetána Tyla, který jste dostali od města Třeboň?

Dostali jsme nový prostor připojený k činoherní scéně Divadla Josefa Kajetána Tyla. Přestavěl se celý výstavní sál. Dostali jsme nové skládací hlediště, které je praktické v tom, že se dá prostor hlediště využít k jiným akcím, protože když jsou volby, tak tato místnost je využívána jako volební místnost. Taky nám to dává možnost udělat z toho jiný prostor pro hraní. Mám na mysli studiové divadlo, takže se tam dá hrát i ve stylu komedie dell' arte. Potom jsme si do divadla vzali kukátkový portál, ještě ze

starého divadla v klášteře. Využili jsme železnou konstrukci na vodění dlouhých marionet. Ta se dala posouvat, takže když se s ní hrálo, tak se přesunula dopředu, ale pokud se na jevišti hrály pohádky s jinými loutkami, tak se dala konstrukce lehce odsunout a přikryla se černou šálou, takže tam vznikl opět černý prostor pro hraní. Nahoře nad železnou konstrukcí je prostor, kde máme sklad loutek a kulis. Loutky tam visí na železných tyčích podél místnosti, takže se nemusí nikde mačkat v krabicích. A hlavně je to přehledné, víme, kde máme jakou hru. A když snášíme celou scénografii dolů na jeviště, tak to není na sto let hledání.

Na jevišti vepředu máme umístěné kamery pro mluviče. Když hrajeme inscenaci s rozdělenou interpretací, tak mluviči sedí vzadu v zákulisí před obrazovkou a vidí, co se na jevišti děje a dabují loutky na mikrofony. Ve starém divadle mluviči mluvili z toho spodního portálu neboli lidově řečeno kufru. Ale tady už je to vyřešené kamerou a mluviči jsou za horizontem, kde je televize s dabingovým a odbavovacím centrem zvuku.

Přijde vám rozdělená interpretace funkční?

Já ji celkově nemám moc rád, ale k tomuhle stylu divadla to patří, protože to nejde jinak z technického hlediska. Trochu mi vadí, že to jde přes ty mikrofony. V starém divadle, když se mluvilo pořádně nahlas, tak to šlo normálně bez mikrofonů. Ale bohužel v tomto divadle to může jít pouze jenom přes mikrofony, kvůli velikosti sálu.

V čem vidíte problém, že hlas musí být reprodukován přes mikrofon?

Pro mě je to takové odosobnění v tu chvíli. Není to přirozené a mám pocit, že diváci mají zážitek jak z kina nebo televize.

Snažíte se tedy od rozdělené interpretace oprostit a jít jinou cestou?

Ano, snažím se už stavět na tom, že herec je přiznán divákům. Využívám i toho, že nás je málo, takže každý člen se musí využít dvakrát - jako mluvič a vodič. Takže se snažíme rozdělenou interpretaci vůbec nevyužívat. Je to přirozenější a není pak problém s tím, že loutka něco hraje a něco jiného říká, což se občas stane, když je někdo při představení nepozorný. Nebo když se stane zádrhel s loutkou, tak ten herec

může improvizovat slovně. Ale v rozdělené interpretaci to nejde. Většinou jsou ale herci pohotoví a zareagují, ale musí být mezi nimi perfektní souhra.

Kdo všechno se podílí na dramaturgické části při vytváření inscenace?

Hmm, buď pouze já, ale co se týče vytváření dramaturgicko-režijních koncepcí, tak se do tvorby snažím za poslední dva roky zapojovat hlavně mladší členy souboru. Ale dramaturgii a ferman - jako to, co se bude hrát během roku, to sestavuji já jako principál.

Tvoříte i čistě autorské hry, nebo pouze podle knižních předloh?

Jenom pouze podle předloh. Rád bych někdy udělal i autorskou, ale vzhledem k tomu, co všechno musím v té hře obsáhnout, tak na to bohužel nemám dostatek času.

Funguje v souboru nějaké hromadné vzdělávání? Ať už různé workshopy, dílny?

Ano, jezdíme na workshopy do Chrudimi, v rámci loutkového festivalu Loutkářská Chrudim. Většinou to funguje tak, že pokud vytváříme nějakou novou inscenaci s novými a pro nás neznámými prvky a prostředky, tak jedeme načerpat zkušenosti. Například když jsme připravovali inscenaci s maňásky, se kterými jsme ještě neměli úplně zkušenost, ať už s výrobou, tak s voděním, tak jsme se domluvili a přihlásili se na různé workshopy, aby nám to pomohlo při tvorbě. Nebo si také zveme do divadla loutkoherce, aby nám udělali třeba takové workshopové dopoledne.

Je to přínosné?

Určitě, protože mladší členi mají už přece jenom trochu lepší vidění a více fantazie a tohle jim ještě rozšíří obzory.

Jezdíte na nějaké loutkářské přehlídky?

Ano, jezdíme pravidelně do Strakonic, to je krajská divadelní přehlídka pro jihočeský kraj. A z té se dá postoupit na celostátní přehlídku do Chrudimi, kde jsme už několikrát také hráli. Teď jsme bohužel několikrát nepostoupili, protože jsme tolik nestihli inscenovat kvůli časové vytíženosti. Ale do budoucna plánujeme tvořit víc. Budeme připravovat například inscenaci podle předlohy Kouzelná baterka od Olgy Černé, která by měla mít premiéru v únoru 2019.

S jakou inscenací jste byli naposledy na přehlídce ve Strakonících?

Byla to inscenace O pejskovi a kočičce v roce 2018. Vycházeli jsme z knižní předlohy a rozhodli jsme hrát s maňásky. Od poroty ve Strakonících jsme dostali milé hodnocení, ale samozřejmě několik rad a poznámek, co je třeba zlepšovat. Řekli nám, že tímto představením nikoho neurazíme a můžeme se s ní na žebříčku oblíbenosti udržet dlouho. Ale na postup na národní přehlídku do Chrudimi to bohužel nestačí. Řekli nám, že jsme vsadili na jistotu a nepustili jsme se do žádné velké výzvy.

Máte v souboru nějakého technika? A jaké máte technické vybavení?

Ano máme přímo technika, který se nám stará o ozvučení a osvětlení. Původně byl pouze loutkovodič, ale jelikož jsme pocítli velkou potřebu mít v týmu jednoho člověka, který má přehled o veškeré technice a umí ji ovládat, tak jeden z našich členů projevil zájem, že by ho tato práce bavila. Absolvoval různé workshopy v Chrudimi a od té doby se na něj můžeme spolehnout ve všem, co se techniky týče. Máme tedy techniku i pro výjezdové inscenace, ale i domácí. Máme nahrávací studio, za jevištní konstrukcí je dabingové studio, odkud daběři mluví loutky, které právě hrají na jevišti. Základní vybavení světél s filtry. Jo a máme také projektor. (smích)

Jaké loutky hlavně používáte?

Nejdéle asi marionety na drátku, marionety na niti, poté třeba spodové loutky, maňásky a muppety.

Uvažujete o nějakých dílnách k inscenacím?

Ano, uvažovali jsme, ale zatím jsme nenašli inscenaci, která by to úplně potřebovala. Zaměřujeme se totiž na předškolní věkovou kategorii a mladší školní věk (4-8 let).

Jak často hrajete představení?

Jednou za měsíc. Hrávali jsme dvakrát, ale město chce rozšířit nabídku pro děti, takže je zachováno, že se hraje dvakrát do měsíce, ale vždycky se sem zve jiný soubor na to druhé představení.

Jak vybíráte nebo tvoříte program představení?

Záleží také na tom, jaké herce budu mít převážně přes rok dispozici, protože ti mladší třeba odjíždějí na školní akce nebo tak podobně. Ale vždycky se na začátku divadelní sezóny sejdeme a řekneme si, co budeme dělat za nové představení, jestli uděláme jedno nebo dvě a pak podle toho děláme i celkový program na rok.

Vybírá město jiné soubory také proto, že mají inscenace pro jiné věkové skupiny?

Ve finále tu dramaturgii dělám já. Když pořádáme Pohádkovou Třeboň, tak jsem se pokoušel zaměřit na jinou věkovku, čili na starší. Ale byla velice malá návštěvnost. Takže po dohodě s vedením Domu kultury jsme dospěli k tomu, že bude nejlepší, když jsou pohádky zaměřené na věkovku od 3-7 let. Jako nějaké představení pro tu starší věkovku máme, ale nejsou diváci. Tím že dělám dramaturgii, jak naši, tak i souborů, které tady hostují, tak se snažím vybírat takové inscenace, aby se navzájem doplňovaly a neopakovaly se. Většinou soubory znám z Chrudimi, takže vím, co je to za typ divadla, nebo jak to představení vypadá, takže je s klidným svědomím kontaktuji a objednáám.

Objednáváte si soubory, které jsou spíše blízko Třeboně?

Ne, na tom nezáleží a neomezují se tím. Soubory zveme z celé republiky.

Kde berete peníze na to, abyste soubory zaplatili?

To není v naší režii. Všechny soubory vyplácí město (Odbor kultury a cestovního ruchu města Třeboně), protože konec konců, to je jejich záměr.

Zmínil jste se o Pohádkové Třeboni? Co je to?

Je to vlastně nesoutěžní festiválek, nebo přehlídka. Bývá od podzimních prázdnin a trvá přibližně měsíc. Znamená to vlastně znásobení představení pro děti. První ročník fungoval na bázi několika dnů, které byly nabitě od rána do večera. Ale zjistilo se, že to dobře nefunguje. Když byly denně třeba 3 představení, tak rodiče chtěly s dětmi stihnout všechny, ale třeba to kvůli časovým podmínkám nemohly absolvovat. Pak se zkušelo hrát jedno dopolední a odpolední představení, ale pořád to nebylo vyhovující. Takže se to udělalo teď tak, že se hraje jedno představení za den o

víkendech. Počet těch představení je tedy přibližně 10- 15, podle toho jak to vychází časově. Počet představení zůstal stejný, jen to bylo zhuštěné do méně dní a teď se to na druhou stranu roztáhlo.

Jsou do festivalu zařazené nějaké doprovodné akce, např. workshopy?

Dělali jsme dílničky pro mladší, ale letos jsme je nedělali.

Kolikátý byl letos ročník?

Začínali jsme v roce 2014 a při té příležitosti jsme to spojili s oslavou 90. výročí loutkového divadla. Takže letos 4. ročník. Mimochodem první ročník jsme dostali grant od kraje, o který jsem žádal a zbytek zaplatilo město (Odbor kultury a cestovního ruchu města Třeboně). V tuto chvíli je Pohádková Třeboň pouze pod Odborem kultury a cestovního ruchu města Třeboně.

Kdo navrhl, že by loutkové divadlo mohlo organizovat takový festival?

Já, protože tady bývaly i přehlídky dětského divadla. Ještě si to pamatuju ze začátku 90. let a pak to skončilo. Jmenovalo se to Pohádková Třeboň. Pamatuji si, že tady hrály dětské soubory a i to byla přehlídka divadla pro děti. Odtud se postupovalo na přehlídku do Chrudimi, nebo na Dětskou scénu, která bývala tenkrát v Kaplici. Také si pamatuji, že po Kaplici se uvažovalo, kde se bude Dětská scéna konat. Jedním z návrhů byla i Třeboň. Přijeli se sem podívat na sály a prostory, kde by se to mohlo odehrávat. Ale nakonec si vybrali Svitavy, protože tam byla nově rekonstruovaná sladovna. Takže jsem vlastně pouze inovoval myšlenku.

Československé loutkářství vstoupilo na seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO a Spolek jako jeden ze souborů, který je v UNIMĚ. Takže je nositelem tradice. Spolek má tedy certifikát, že je nositelem tradice UNESCO.

Máte díky tomu nějaké výhody?

Ne. Myslím si, že v rámci UNIMY, kdybychom požádali o nějaké dotace, že by byly lépe dosažitelné. Ale jelikož nás podporuje město, tak to v současné době nepotřebujeme.

A poslední otázka. Věnujete se pouze loutkovému divadlu, nebo se zapojujete ještě do nějakých dalších kulturních akcí v Třeboni?

Ano, zapojujeme. Máme v kostymérně spoustu historických kostýmů, které jsem ušil, takže většinou když jsou oslavy Petra Voka nebo Otevírání lázeňské sezóny, tak se přidáváme do historických průvodů. Každý podzim se podílíme taky na pořádání Strašidelného lesa pro děti v Domaníně. A každé léto děláme svoje historické prohlídky města. Jsou to takové hrané prohlídky v nočních hodinách, kdy se diváci dozví o tom, jak se žilo v Třeboni za dob Jakuba Krčína z Jelčan. Tyhle prohlídky se staly celkem oblíbené, protože máme pokaždé plnou skupinu diváků.

Příloha č. 2. Rozhovor s bývalou členkou souboru PEKUF Mgr. Annou Kohoutovou, který se uskutečnil 11. 3. 2019

Jak vznikl soubor PEKUF?

V roce 1984 jsme se, jako mladší skupina herců rozhodla, že nechceme hrát pouze s marionetami, což byla v té době tradice. Chtěli jsme zkusit nový typ loutek a tvořit nové inscenace. Tak jsme pořád vznášely tyhle dotazy a návrhy starší generaci. Společně jsme ještě zkoušeli poslední hru Pták Ohnivák a Liška Ryška. Tam už se trochu bouraly stereotypy. Divák byl přiznaný a chtěly jsme hrát s javajkami., což taky bylo inovativní, protože se se spodovými loutkami doposud nehrálo. Čím dál tím víc, ale docházelo k uměleckým neshodám. Každý chtěl něco jiného. Tak jsme se roku 1986 osamostatnili a šli jsme si vlastní cestou. Založili jsme si svůj soubor, který se ale v té době ještě PEKUF nejmenoval. Pojmenovali jsme se až po tom, co jsme měli úspěch s naší první hrou Asagao. Touhle hrou jsme vybočily z dlouholeté tradice.

Proč název PEKUF?

Dali jsme si název, když jsme začali jezdit do zahraničí. Byl to takový tajem, nikdo nevěděl, co to znamená. Začali jsme tomu říkat PEKUF a to se ujalo. Byla to zkratka pro Poesův emigrantský kufr. Poesův podle manželů Poesových, kteří stáli v čele souboru. A emigrantský, to asi vysvětlovat není třeba a kufr, protože jsme jezdili s kufrem, kam se nám vešly loutky a scénografie.

Kde jste zkoušeli a jak často?

Scházeli jsme se jednou týdně v pondělí a měli jsme k dispozici činoherní scénu divadla Josefa Kajetána Tyla. A někdy jsme taky zkoušeli v bývalém výstavním sále, kde hraje současný Spolek loutkového divadla.

Proč jste se rozpadli?

No bylo toho víc. Manželé Poesovi se rozvedli. Většina z nás studovala na vysokých školách, takže už na to nezbývalo tolik času. Ale vzpomínám na to hrozně ráda, bylo to krásné období a šíleně jsme si to užívali.

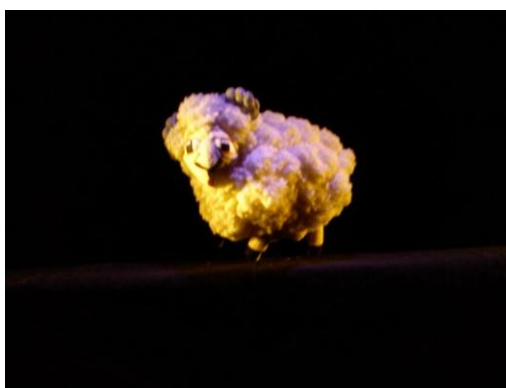
Příloha č. 3 Obrázková příloha – Fotografie ze Spolku třeboňského loutkového divadla

Obrázek č. 16 Muppeta Červené Karkulky
zdroj: facebook

Obrázek č. 17 Muppeta Myslívce z pohádky Červená Karkulka
zdroj: facebook

Obrázek č. 18 Maňásek z pohádky Beránci a čert. (černé divadlo)
zdroj: facebook

Obrázek č. 19 O princezně Solimánské.
(V této pohádce jsou loutky zástupné předměty, jako vařečky, zavařovací sklenice, atd.)
zdroj: facebook

Obrázek č. 20 O třech prasátkách
zdroj: facebook

Obrázek č. 21 Jirka mezi broučky
zdroj: facebook

Obrázek č. 22 Dlouhý, Široký a Bystrozraký
zdroj: facebook

Obrázek č. 23 Naše krásná zahrádka
zdroj: facebook

Obrázek č. 24 Pohádkový les pro děti
zdroj: facebook